ఆర్యులారా నేనీనాటకమును ౧౯౦౯ సం॥ రమున రచియింపం బూని కొలది కాలముననే బరిసమాప్తినొందించితిని నాకు సంస్కృతంబునగాని ఆంధ్రమునగాని పాండిత్యము లేకుండుటయు పండితప్రకాండుల సహవాసము చిన్నతనమునుండి లేకుంటయుం జేసి నారచనయందు స్ఖాలిత్యములుండకపోవు. పాండిత్యము పూర్ణముగా సంపాదించకయే కవిత్వమేల ప్రారంభించవలెనని కొందరియభిప్రాయమైయుండవచ్చును. తీయగాతీయగా రాగము దిద్దగాదిద్దగా గొప్ప అనునట్లే తప్పులతడికలో నాలుగల్లి నలుగురిలోపడినప్పుడుగదా లోపాలోపములు తెలియుటయు భాషాభివృద్ధి యగుటయు నని నేనీరచనకు బూనుకొంటినిగాని కేవలము పేరుసంపాదించుటకు మాత్రము కాదని అందరికి విన్నవించుచున్నాడ. గుణగ్రహణపారీణులగు నోమిత్రులారా మరాళము పాలునీరుగలసిన పాలనేరీతిగ్రహించునో ఆరీతిని తాము తప్పొప్పులు గలయీగ్రంథమును గ్రహించి నన్నానందింప జేయుదురని వేడుకొనుచున్నాడను.

8-12-09, కొమరవోలు.

ఇట్లు విన్నవించు విబుధజనవిధేయుడు,
రాళ్ళబండి నాగభూషణము.

ఈనాటకమునందు వచ్చుపాత్రలు.

పురుషులు.

శంకరుడు — కథానాయకుడు
హిమవంతుడు — పార్వతితండ్రి
జయశీలుడు — హిమవంతునిమంత్రి
నారదుడు — దేవఋషి
మహేంద్రుడు — దేవతలరాజు
దేవనంది — ఇంద్రసేవకుడు
బృహస్పతి — దేవగురువు
దేవలుడు — దేవదూత
కాముడు — కృష్ణునికుమారుడు
వసంతుడు — మన్మథునిమిత్రుడు
నంది — శంకరునిసేవకుడు
శిలాధరుడు — హిమవంతునిసేవకుడు
బ్రహ్మ
విష్ణు
సూత్రధారుడు

స్త్రీలు

పార్వతి — హిమవంతునికూతురు (కథానాయిక)
మేనక — పార్వతితల్లి
వాసంతిక — వనదేవత

రంభ — దేవవేశ్య

రతి — కాముని భార్య

జయ, విజయ — పార్వతి చెలికత్తెలు

కౌశికి — హిమవంతుని యింటనున్న యొక యోగిని

నటి

ఇంకను నిందు విద్యాధరులు, కులపర్వతములు, భూతము, వృద్ధాంగనలు సందర్భానుసారముగా వత్తురు.

శ్రీరస్తు.

దుర్గాత్రిపురసుందరీసహాయం.

మహీధరాత్మజా పరిణయము.

నాంది.

ఉ॥ శ్రీరమణీమణివిమలచిత్తసరోరుహచంచరీకుడం
భోరుహవైరిశేఖరుడు భూతగణేశుడు వాసవాదిబృం
దారకసేవితుండు గజదానవసంహరణుండు శైలసం
చారుడు భూరిసాంద్రగుణశాలి యశోనిధి మమ్ము బ్రోచుతన్

(సప్రమాణంబుగ పుష్పాంజలింబట్టి)

మ. ఎవడీలోకములన్ దలంపునను దా సృష్టించి రక్షించునో
ఎవడవ్యాజకృపాగరిష్ఠుడగునో ఎవ్వాడనాద్యంతుడో
ఎవడీయద్భుతమైనసృష్టికృతికిన్ ఎల్లప్పుడున్ సాక్ష్యమా
భవుడున్ సద్భవనేశుడీశ్వరుడు భాస్వత్ప్రీతిమిమ్మోముతన్.

(అనిసభ్యులకుపుష్పాంజలింజల్లి)

(తనలో) ఆహా ఏమినాయదృష్టము నేటిదినంబున సకలకళాకుశలులగు మహాజను లెందరెందరో మాయాటపాటల

సూత్ర-విను తే.గీ. సరసులు సుపండితేంద్రాదిసకలజనులు
నరయవచ్చుటగాంచి నేనంబుజాక్షి
నవరసస్ఫూర్తియుతమునయీనాటకంబు
నాడ నెంచితివీరి కాహ్లాద మొదవ.

నటి-అటులయిన యుక్తమే

సూత్ర-(నటినిచూచి) ఓసీయీమహీధరాత్మజాపరిణయప్రసంగ
మునుగూడ మనస్సులో విచారించుచున్న దానివలె గన్పించు
చున్నా వేమి

నటి-ఈపరిణయప్రసంగముచే మన బాలబాలచండిక కనురూప
వరలాభమహోత్సవమెట్లు కలుగునని నిరంతరము నాహృ
దయము చింతాకులముగుచున్నది

సూత్ర-చెలీవిచారింపకుము ఏమనిన

చం. చెలులనభీష్టభర్తలతో జేరుపదత్నియుంబెరింగియా
నలువమెగూర్చుచుండుతనసై పుణతన్నన మొప్పనట్టులా
సలిలజనేత్ర పార్వతినిజక్రగనాహరుతోడగూర్పదా
చెలువముమీరయత్నమును జేసెడినారదమౌనివ్రాలెడిక్.

(అనియిరువురునిష్క్రమించుచున్నారు)

శ్రీరస్తు.

మహీధరాత్మజా పరిణయము

ప్రథమాంకము.

(అంతట నారదుఁడు గగనమార్గమున ప్రవేశించుచున్నాఁడు).

నార — హా! ఈనిర్జరకార్యసంఘటనమునందలి కుతూహలము జన్మమెత్తినదాదిగ మున్ను నిశ్చయముగా విడువకున్న యది యేమనిన

చం. మునుసతి పేరదక్షునకుఁ బుట్టినదై నిజభర్తృవైరినా
తని త్యజియించి శైలకులదైవగృహంబున బుట్టె నా సతీ
మణికి హిమాచలంబున వదసంబొనరించు మహేశుఁ గూర్పనే
ననిమిష కార్యశిద్ధికయి యద్రికులాధిపు నొద్దకేగెదన్

(అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

(అంతట సభామంటపమున జయశీలుఁడను మంత్రితో హిమవంతుఁడు ప్రవేశించుచున్నాఁడు)

హిమ — అమాత్యకులతిలకా అస్మద్బాహుసంపాలిత సర్వసర్వంసహాచక్రంబులో భూసురులత్యంబును నిగమాగమాపారవేదులగుచు సర్వయాగక్రియాకరణపాటవంబుచే జె

నొందుచు తత్తద్యాగాది సందీయమాన హావిర్భాగ సంజనిత ప్రమోదితి సఫలమనోరథులగుచుధనుంజయోద్భవక్రూరబాధలనొందక సంతోషాయత్తచిత్తులై

శా. ప్రత్యహ్నంబును తెల్లవారుతరినిద్రం బాసిస్నానాదిస
త్కృత్యంబుల్నెరవేర్చివచ్చిహరునిన్ గీర్తించిశ్రద్ధాళులై
నిత్యంబున్ దమ వేద కార్యములసందేహంబులన్ దీర్చికొం
చత్యానందమునొందుచున్ద్విజులసత్యజ్ఞానులైయుండిరే.

జయ—తదావిధంబుననే ప్రవర్తిల్లుచున్న వారలు

హిమ—మంత్రిశేఖరా అస్మత్పరాక్రమ ప్రభాభాసమానాఖిల రాజ్యంబులో రాజులందరతిపరాక్రమ వంతులై

మ. పరధాత్రీధవులందరిన్ దునిమిసర్వప్రాభవప్రోపేతులై
ధరణీపాలనదక్షులై నియతసద్ధర్మానవాధ్యక్షులై
పరమానందము డెందమందునుదయింపన్ రాజ్యధర్మంబులన్
బరిశీలించుచునెల్ల వేళలను బ్రహ్మానందులైయుండిరే.

జయ—ఆలాగుననేయున్న వారలు

హిమ—వణిగ్జనంబులును తమనైసర్గిక వృత్తులగు కృషి వాణిజ్య వ్యాపారాదులయందు న్యాయంబుగవర్తింపుచు అస్మదాజ్ఞోల్లంఘనము శేయక నతిజాగరూకులై మెలంగుచున్న వారలే

జయ—తత్ప్రకారంబుననే యున్న వారలు

హిమ—మంత్రిపుంగవా మనరాష్ట్రంబున శూద్రజనంబులు

త్రైవర్ణికులకు విధేయులై బ్రాహ్మణసేవకావృత్తినొనరించు చు పురాణేతిహాస శ్రవణకుతూహలులై సుఖంబున్నవారలే

జయ—తద్విధంబుననే ప్రవర్తింపుచున్నవారలు

హిమ—అమాత్యవర్యా అస్మద్రాష్ట్రంబున ప్రతివర్షంబున మాసంబునకు త్రివర్షంబులు వర్షించుచు సర్వసస్యంబులు ఫలించికొరంతయనుమాట సుసుమంతయును లేక ఆబాలాది సర్వజనంబులు తమహృదయంబుల నమందానందంబునొందు చు సుఖంబున్నవారలే.

జయ—దేవా దేవరసింహాసనం బధిష్ఠించి రాజ్యపరిపాలనం బొనరించుచుండ ప్రజలకుకొరంతయను మాటకూడకలదా వినుండు

గీ. ధరణివర్జితబాధయై దనరుచుండె
ప్రజలుఅన్యోన్యవైరముల్ బాయుచుండె
అలఘువిద్యావినోదులైయధిపులుబుధ
వితతిబ్రోచుచునుండెనుసతమునిజము.

హిమ—మంచిదినుదీయహృదయంబానందంబునొందినదిసీవంటి మంత్రిసత్తముండుండ రాజ్యంబున కొరంతలుగూడ వాటిల్లు నా మంత్రివరా నేడొకమహాకార్యమును గురించి దేవియైన మేనకతో యాలోచించవలసి యున్నది కావున యింకము కము కొలువుచాలింతము.

జయ—చిత్తము అనిఅందరును నిష్క్రమించుచున్నారు)

(అంతట నారదుడు ఓషధీప్రస్థపుర సమీపమున ప్రవేశించి)

నార — (నలుదిక్కులం గలయజూచి) ఆహా యేమి ఈపుర వైభవము

సీ. మరకతమాణిక్యమౌక్తిక వైడూర్యపుష్యగోమేధిక పుష్యరాగ
వజ్రప్రవాళాదివరరత్నములచేతం బరిఢవిల్లెడి ద్వారబంధములును
బంగారురంగారు శృంగారకుడ్యముల్ కిమ్మీరములుం గల గేహములును
అధికోన్నతంబులై యాకాశమార్గము నిమ్ముచునుండెడి శిఖరములును
దివ్యభవనంబులకు ముందుం దేజరిల్లు చల్వపందిరులునుం గల్గి చెల్వముగను
దనరుయిప్పురవిభవంబు తథ్యముగను। నామనంబున కెంతో నానంద మొసగె॥

(అని పురప్రవేశమభినయించి ముందుకుం జూచి) అంతరిక్షము నొరయు శృంగముల తోడ నక్షత్రపథమునంటుచున్న యిది యే సకలకులాచలచక్రవర్తియగు హిమవానుని మేడ (అని లోపల ప్రవేశించి ఆకసమువంక జూచుచు) ఓయీ ద్వారపాలకా గిరీంద్రుం డెచ్చటనున్నవాడు ఆ! ఏమనుచున్నావు పట్టపురాణియైన మేనకతోం గూడి నెద్దియో విచారించుచు లోపలిమంటపమున నున్నాడనియా అటులయిన కార్యము విన్నవించుటకిది తగిన సమయమే (అని హిమవంతుని జేర నడచుచున్నాడు)

(అంతట హిమవంతుడు మేనక కొలది పరిజనమును ప్రవేశించుచున్నారు)

హిమ — మనోహారి కన్యాపితృత్వమెంతయు గృహస్థులకధికతరదుఃఖముం దెచ్చునుగదా మన బాలయగు పార్వతి పరిణయయోగ్యురాలయ్యెగది.

మేన—దేవా తాము శలవిచ్చినట్లు మనబాలపెండ్లి యీడున కువచ్చినది.

హిమ—దేవి ఇంకొకమాటవినుము.

తే.గీ. కమలవైరికిబహుళపక్షంబునందు
కళలుగ్రమముగక్షీణించుకరణినాకు
బాలయాగౌరికనురూపవరునిఁగూర్ప
జిక్కుచున్నది దేహంబు స్మేరవదన.

మేన—దేవా దివారాత్రములయం దీకార్యమునే విచారించుచున్న నాకుమాత్రము దేహమట్లుతోచుచుండలేదా.

హిమ—(ముందుకుజూచి) దేవి వీణావిశారదుండగు నారదఋషీశ్వరుండిదేవచ్చుచున్నాడు వారికర్ఘ్యమునుఁగైకొనిరమ్ము.

మేన—చిత్తము (అనిఅట్లుచేయుచున్నది)

నార—(హిమవంతుని సమీపించుచున్నాడు)

హిమ—(లేచిదోసిలియొగ్గి)

చం. మునికులచంద్రపాపహరభూరితపోధనపుణ్యమూర్తిస
జ్జననుతకీర్తిపాత్ర భవసాగరతారణయానపాత్రమా
చనువుగనీదుపాదజలజంబులకుఁ బహుభక్తితోడవం
దనమొనరించుచుండితిసతంబుత్రిలోకవిహారనారదా.

(అనినమస్కరించుచున్నాడు)

నార — మహీధ్రరానీకు స్వాగతము.

హిమ — (పీఠమునుజూపి) మహాత్మా మణిమయంబగు నీపీఠంబలంకరింపుము.

నార — మంచిది (అని అట్లు చేయుచున్నాడు)

హిమ — (అర్ఘ్యమును సమర్పించుచున్నాడు)

నార — (గ్రహించుచున్నాడు)

హిమ — (సంతోషముతోఁ జేతులు మోడ్చి)

తే. గీ. అఖిలలోకైకలవిడనాడియధికముగను
దపమునొనరించిభగవంతుకృపనుఁగాంచి
దనరుమీవంటిమునులసందర్శనంబు
నల్పపుణ్యులమగుమాకునబ్బుటెట్లు

నార — రాజా చతురాశ్రమోపకారులగు మీవంటిగృహస్థులను నిస్పృహులైననుమావంటివారు చూడఁదగినదే.

హిమ — తాము శలవిచ్చినదియనుగ్రాహ్యవిషయము.

నార — అనుగ్రాహకు ననుగ్రాహ్యతయందు సందేహమేమి కలదు మఱియు పుణ్యభూమివగునీవు మాకుదర్శనీయుడవే ఏమనిన

ఉత్సాహము. సర్వలోకమాన్యయైనజహ్నుపుత్రిమున్నయీ
శర్వశిరముడిగ్గినదియుశృంగమునబ్రక్కదాఁ

చెల్వముగను జేరెననుటం జేత గాదె నా పెనీ
సర్వభువన పావనయని సకలజనులు పొగడుటల్.

హిమ—మునీంద్రా తమపాదారవింద శేవకుడగు ఈదీనునిం
దామింతగా స్తుతింపనేల.

నార—రాజా నీకు

ఆ. వె. అనుపమానకళల కాస్పదులిద్దరు
గంగగౌరులనగ గలరు సుతలు

హిమ—అవునిది నిజమే

అందుగంగము న్నె యనూరూపవతిసింగా
వారిరాశి ప్రేమువడసెగాదే.

హిమ—ఇదియును నిజమే

నార—అందునీ రెండవకుమారి నెవ్వరికీయనుద్దేశించినావు

హిమ—మునీంద్రా ఈసంగతి నేవిచారించుచు నామనంబత్యం
తమను తాపంబొందుచున్నయది

నార—రాజా నీకుమారికి సర్వజగద్భర్తభర్త కాగలడు

హిమ—ఆ సర్వజగద్భర్త యెవరో తామే శలవీయ సమర్థులు

నార—(తనలో) ఇప్పుడితని కప్పరమేశ్వరుని మాట చెప్పక సా
మాన్య వాక్యములచే వెళ్ళంబుచ్చెదను (ప్రకాశముగా)
రాజా మేమీవృత్తాంతమును దివ్యదృష్టిచే గనుంగొని నా
రము అదేదనిన నీకుమారి లోకాతీతుడగు నొకవరునిబొం

దగలదు ఇట్టివానిచని విశేషించి తెలిసికొనుము

హిమ—మునీంద్రా లోకాతీతుడనుమాటచేతనే ధన్యుడనైతిని

నార— మహీధరేశ్వరా

అ. వె. నీసుతామణిమునునీపుణ్యవశమున
నాదిశక్తిధరణినవతరించె
అనుపమానకళలకాస్పదమగునీపె
దరుణులందరివలెఁదలపవలదు॥

హిమ—తమయాజ్ఞానువర్తినయ్యెదను

నార—మీయభివృద్ధికొరకు నొకహితమునుఁ గూడఁజెప్పెద
వినుము

హిమ—శెలవీయబడుగాక

నార—ఉ. ఎవ్వఁడు దాల్చునీభువన మెల్లనురూపము లెన్నిదింటిచే
యెవ్వఁడులోచనత్రితయమేర్పడె వెల్గులు నెల్లఁగూర్పఁగా
యెవ్వఁడు దేవతాసమితి నెన్నఁగనీశ్వరశబ్దవాచ్యుఁడో
యవ్విధుమౌళినీచరియలందుదపంబొనరించుచుండెఁగా.

హిమ—అవును చేయుచున్నాడు.

నార—అందుచేతస్వయముగా నీయొద్దకువచ్చిన నాయిందుశే
ఖరుంబూజింపుమని నీకుమారికాజ్ఞయిడుము.

హిమ—చిత్తము అటులనే చేసెదను

నార—(స్వగతము) వితనమునాటబడినది జరుపదగిన కా

ము సామాన్య వాక్యములచే వెళ్ళఁబుచ్చితిని అందుచేతనే
నింక బోయెదను (అని ప్రకాశముగా) మహీధరానే చెప్పినట్లు
తప్పక నప్పరమేశ్వరుని పూజింపుమని నీకుమారికిఁ జెప్పు
ము నేనేగుచున్నాను.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

హిమ—(నారదునిఁజూచి)

తే గీ. పగటిపూటనె దనదనుప్రభలచేత
నాల్గుదిశలందు వెన్నెలనలరఁ జేసి
నాకమున కేగుచున్నాడు నారదముని
బరిఢవిల్లంగ యాశీత భానుపగిది.

(అని మేనకతో) దేవి నారదమౌని వాక్యములాలించితివా

మేన—లోకాతీతుడను మాటవింటిని

హిమ—(స్వగతము) లోకాతీతుడనుమాటను బట్టియు జరుప
దగిన కార్యమునుపదేశించుటఁబట్టియు నాకూతునకీశ్వరుడే
భర్తయగునని సూచింపఁబడుచున్నది మేనకతో మనోహ
రీ గారిని ఈశ్వరపరిచర్య జేయుటకు నియోగింతమురమ్ము

మేన—చిత్తము (అని అందరునిష్క్రమించుచున్నారు)

ఇది ప్రథమాంకము.

శ్రీరస్తు.

మహీధరాత్మజా పరిణయము

ద్వితీయాంకము.

(అంతట వాసంతికయను వనదేవత ప్రవేశించుచున్నది)

వాసం—తపోనియమమందుండిన యిందుధరునకు నందనవనమునుండి పూజాపుష్పములు గైకొని రమ్మని సుందరశరచ్చంద్రమౌళి పదారవిందవందితుండగు నందీశ్వరుని చేత నాజ్ఞాపించబడితినిగదా అందుచేత తత్ప్రకారమునం బ్రవర్తించెదను (అని ముందుకు నడుచుచున్నది) అంతట రంభ ప్రవేశించుచున్నది

రంభ—దురాత్ముండగు తారకాసురుని బందీగ్రహణభయముచేత నచ్చరులు మేరుపర్వతగుహాలలో డాగియున్నారు నేనో కుబేరనందనుండగు నలకూబరుని విడచి యొకనిముసమైనను బ్రాణములు నిలుపజాలక పోవుటచే వానియొద్దకుం బోవుచున్నాను (అని ముందుకు నడచుచున్నది)

వాసం—(రంభనుజూచి) అదిగో ప్రియసఖియగు రంభ యిట్లే వచ్చుచున్నది ఆమెను సమీపించెదను (అని అట్లు చేయుచున్నది

రంభ—(వాసంతికనుజూచి) ఓహో ప్రియసఖియగు వాసంతి

కయిదిగో సఖీమణికి జయమగుగాక.

వాసం—సఖీ నీ వెచ్చటి కేగుచుంటివి

రంభ—తారకాసుర బందీగ్రహణ భయముచే శంకితులగు న
చ్చరులు మహామేరుగుహాలలో డాగియున్నారు.

వాసం—అవును వాడంతటి దుష్టశీలుండేయగును.

రంభ—మన్మనోహరుండగు నలకూబరునిఁ జూడక నొకత్రుటి
యైనను ప్రాణములు నిలుపఁజాలని సంగతి నీవెఱుఁగుదు
వుకదా.

వాసం—అవునదిమున్నే యెఱుఁగుదును ఈభూమండలమున
మీయిరువురి యన్యోన్యానురాగము సుప్రసిద్ధమేకదా.

రంభ—తుంటవిల్తుని వింటనుండి అతిరభసంబునఁ బయలువెడ
లు బాణములుపీడింప మనసు కలిగి ప్రియసఖులతో జెప్ప
కయే కుబేరనందనునిఁ గలయబోవుచున్నాను

వాసం—అట్టి మీయన్యోన్యానురాగమునకిట్టి వ్యాపారముఁ
దగును.

రంభ—నీవెక్కడి కేగుచుంటివి

వాసం—యింద్రాదిబృందారక వందిత పదారవిందుండును ని
ర్మలానంతహృదయుండును నిర్వికారుండును నిరామయుం
డును నిరంజనుండును భగవంతుండునునగు పరమేశ్వరునకు
నందనవనమునుండి పూజాపుష్పములదెమ్మని నందీశ్వరునిచే
నియోగించబడి అచటికిఁబోవుచుంటిని.

రంభ--అచ్చటినవీన వృత్తాంతములేమి

వాసం--జనకునియనుమతిని ననుదినంబును నెచ్చెలులంగలసివ
చ్చి పార్వతి ప్రమదాధిపుని సేవించుచున్నది.

రంభ--అందుకుఫలమేమి.

వాసం--మహాదేవుప్రసాదమే

రంభ--బాగున్నదికాని నీవునందీశ్వరునియాజ్ఞ నెరవేర్పఁబొ
మ్ము నేనును నాతలంపు నెరవేర్చుకొనఁ బోయెదను.

(అనియిరువురు నిష్క్రమించుచున్నారు)

ఇదివిష్కంభము

(అంతట విజనసభామంటపమున మహేంద్రుఁడు ప్రవేశిం
చుచున్నాఁడు)

మహేం--(మంటపద్వారముజూచి) ఓకీ ఎవఁడురాయక్కడ

దేవనంది--(ప్రవేశించి) దేవా ఇదుగోవచ్చినాఁడను

మహేం--నేఁడొకమహాకార్యమును గురించి యోచింపవలయు
ను కావున ఆచార్యుండగు బృహస్పతులవారినిఁ దక్క ద
దితరుల రానీయక జాగరూకతతోఁగావలియుండుము

దేవనంది--చిత్తము (అనినిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

బృహ--(ప్రవేశించిముందుకుజూచి) ఏమి ఈనిర్జరేంద్రుఁడు విజ
నసభామంటపమునందున్నవాఁడు

(కొంచమాలోచించి) ఓహో

ఉ॥ కాంచునుకొన్నికన్నులతొ కాంతినొరంగెశిప్రజచాపమున్
గాంచునుకొన్నికన్నులతొకంజదళాక్షులస్వర్గకాంతలన్
గాంచునుభృత్యదండములఁగన్నులకొన్నిటనిట్టులుండిక
న్పించుసహస్రనేత్రుఁడుమదిన్ ఘనచింతనసేయనట్టిడున్
అందుచేత నీమహేంద్రునిఁ సమీపించెదను

(అనిసమీపించుచున్నాఁడు)

మహేం--(బృహస్పతినిఁజూచి పీఠమునుఁజూపుచు) దేవా ఈపీఠంబలంకరింపుఁడు

బృహ--మంచిది (అనిఅట్లుచేయుచున్నాఁడు)

దేవనంది- (ప్రవేశించి) శచీమనోహరా జోహారు

మహేం--ఏమిరాసమాచారములు

దేవ-- దేవదూతయగు దేవలుఁడు తనదొకమనవికలదని విన్నపంబొనరించుచున్నాఁడు

మహేం--అటులయినఁనతనినొక్కనిరానిమ్ము

దేవ--చిత్తము (అనిసిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

దేవలుఁడు--(ప్రవేశించి) ఈప్రభువు ఆచార్యుండగు బృహస్పతితో నెద్దియోవిచారించుచు విజనసభామంటపమునందున్నవాఁడు అయినను సమీపమునకుఁబోయెదను (అనిసమీపించి) దేవరకు జయమగుగాక

మహే--దేవలా విచారించుచున్నవానివలె గన్పించుచున్నావేమి

దేవ--తారకాసుర బందీగ్రహణ భయముగాక మాకువేరువి

చార మేమున్నది.

మహే--ఇప్పుడు క్రొత్తయపరాధ మేమున్నది

దేవ--హద్దుమీరిన అసురపీడ దేవరతో నెట్లుమనవిచేయుదును అయినను

ఉ॥ ఇప్పని జేసెదారకుడు ఇప్పని సేయగ లేదటంచు నే
నిప్పుడు నీకు జెప్పుటయ దేటికి దేవర నీవెరుంగవే
చెప్పుటకొప్పు కార్యముల జేయుట లేదెదు రేరు లేమిచే
చెప్పగరాని కార్యముల జేయుట మానుట లేదధీశ్వరా॥

మహే— అవును వాడంతటి దుష్టశీలుండె యగును మరేమిచేయుదుము అసమయమయ్యెను ఏమనిన

ఆ. వె. నముచిబలునివృత్త్రనామ వశిష్టుల
గానొనర్చిగిరులగరులనరకి
జగము లెల్ల బ్రోవజాలు నాకిపుడడ్డు
వచ్చె దారకుని నెడ బ్రహ్మవరము.

అందుచేతనే యాకలుషాత్ముని యాక్రమణమునకులోబడ వలసి వచ్చినది లేకున్న వానిగర్వంబడంచుట కొక్కనిముసము బట్టునా అదియునుంగాక

తే.గీ. కాలగతిదప్పహైన్యంబు ఘనులకైన
ననుభవింపక దప్పదు నల్పుజేత
జగములనుమూటి వెలిగించు చండకరుడు

చిన్న మేఘముచేతఁ సంఛన్నుఁడవడె
కావున చింతించక నిప్పుడా కలుషాత్ముఁడొనర్చిన యాపరాధ
మేమొ చెప్పుము.

దేవ — అవధరింతురు గాక

చ. ఖలుఁడయి వాఁడు దేవనదిఁ గల్గు సువర్ణమయంబులైన యా
నలినములన్ని టిఁ దునిమి నందనభూమిజనించునట్టిసం
తుల మొదలంటగాఁ దునిమి దొంగిలె మా సురధేనువక్కటా

(అని సగము జెప్పి యూరకొని కన్నీరు విడచుచున్నాఁడు)

మహేం — అవశిష్టముగూడ జెప్పుము

దేవ — (కన్నీరు దుడుచుకొనుచు)

సురరమణీకచగ్రహముఁ జూపదలంతురు నిస్త్రపాఖలుల్

(అని మరల కన్నీరు విడుచుచున్నాఁడు)

మహేం — దేవలా దుఃఖింపకుము

తే.గీ. మదముగదురగ నీరీతి నడరిపడెడు
చెనటి దారకుఁడిక మీఁద జెడక పోఁడు
పొడవెసంగు తరంగములడఁగకున్న
పోటుగనిసముద్రంబు పాటుగనదె.

దేవ — (కన్నీరు దుడుచుకొనుచు) భవిష్యత్తున కేమిలెండి మ
హోన్నత సౌఖ్యసంధానులగు నిర్జరులిప్పుడిట్టి హీనములనుభ
వించుచున్నారుగదా

మహేం.—దేవలానీకాసందియం బేల

తే.గీ. హీనసత్త్వోన్నతములవి రెండున్న తులకె
గాక నల్పులకెబ్బంగిఁ గలుగవచ్చు
నమలులైనట్టి భాస్కరహిమకరులకె
గాక గ్రహణంబు మరితారకలకుఁ గలదె.

కావున చింతించక నీవు సముచిత కార్యముల జేయుటకుఁ బొమ్ము కొన్ని దినములలో దానికి బ్రతిక్రియ కాఁగలదు.

దేవ.—చిత్తము (అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

మహేం.—ఆచార్యా

ఉ. ఇప్పని సేయవచ్చు నిపుడిప్పని సేయఁగ రాదటంచు దా
నెప్పుడు నించుకంతయును నెంచక ధర్మము బాపఖర్వుఁడై
యెప్పుడు దేవసంపదల నేచుచునుండెడి తారకాసురుం
డెప్పుడు చచ్చునద్ది యిపుడే వినుపింపఁగదే గురూత్తమా.

బృహ.—దేవా గడచిన దినమునందే మేము నిర్జరులతోఁ గూడి సృష్టికర్తయగు పద్మసంభవునొద్ద కేగి యడుగ తారకుడు షణ్ముఖుని చేతఁగాక తదితరులచే జావఁడని యవ్విరించి యానతిచ్చెను.

మహేం.—అతనిజన్మమునకు పాయమెద్ది

బృహ.—అవధరింపుము

తే.గీ. అచలకులనాథు చరియలయందు దపము
సల్పుచున్నాఁడు నిశ్చింతశర్వుఁ డిపుడు

యెద్విధంబుననైన నీ యీశ్వరునకు
గౌరిపైగోర్కె తెన్నగగలుగుగాత.

పిమ్మట వారిరువురికుదయించు కుమారుఁడే సేనానియై మీ మనోరథమీడేర్చగలడని యానతిచ్చెను.

మహేం—అప్పరమేశ్వరుఁడు పార్వతినేలాగున బరిగ్రహించును పిమ్మటవారికుదయించు కుమారుఁడెన్నఁడు మనమనోరథమీడేర్చును.

బృహ—మహాత్ములవచనములూరకబోవు

మహేం—(జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని సంతోషముతో) పద్మసంభవుండాజ్ఞాపించిన కార్యము నెరవేరునట్లుగా బొడసూపుచున్నది ఎట్లనిన జనకుని యనుమతిననుదినంబును నెచ్చెలులంగలసి వచ్చి శైలకన్యక నిత్యానంద నిజస్వరూపుండును నిరంజనుండును దుష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలకుండును భగంవతుండును నగు శంకరుని శేవించుచున్నదని రంభవలనవింటిని.

బృహ—అటులయిన మన కార్యము సిద్ధించినదే

మహేం—యింతమాత్రము చేత నేనా

సీ. అతిమనోజ్ఞంబులై యాహ్లాదకరములౌ యత్యంతమధురవాక్యములచేత
బరిపరివిధముల భ్రాంతికల్పన జేయు చారుకటాక్షవీక్షణలచేత
బాగుగ దొలగినపయ్యెద సవరింపగా గల్గు కంకణక్వణము చేత
నిరుపమపలరాజు జెరకుసింగణులట్లు రమ్యంబులగు భవాలతలచేత
తూరితూరికినప్సరోత్తుట్టియంబు। సలుపుతాదృశవిభ్రమసమితిచేత
స్ఫారమిసుమంతమనమునంబడయనట్టి। తపశిరత్నంబు సుమిచంద్రధరుడనంగ
నిఖిలభువనైకరక్షకుండును నిర్మలానంద చిత్తుడును సర్వ

జగత్స్రండల సృష్టిస్థితిలయకారుండును నగునాఖండపరశుని వశీకరణమునకు గౌరీపరిచరణమే పాటిది

బృహ.—మహేంద్రా అందరిసుందరులవలె నామెనుమాత్ర ముదలంపఁబోకుము ఎందుచేతనన

తే.గీ. చంద్రబింబసమానయాస్యంబుగల్గి
మనసుహరియించునొకవింతమహిమగల్గి
దనరుచున్నదిసుమ్మియాదంతిపుత్రి
అలరువలరాజుసమ్మోహనాస్త్రమనగ.

మహేం—(సంతోషముతో) శబాస్ వలరాజని చెప్పుటచేత నాతడే యాయుమామహేశ్వరులగూర్చ గలడని నాకుఁదోచు చున్నయది

బృహ—(సంతోషముతో)

తే.గీ. సకలజగములశాసింపజాలునట్టి
మీమనీషంబుమిక్కిలిమెరయుచుండు
కరముశాంతికపౌష్టికకర్మములనె
యేమరకనిల్చుమాబుద్ధియెల్లనెడల.

ఏమనిన మాబుద్ధియు నీయాలోచనవైపరుగదయ్యె కావున శీఘ్రమె కాముని బిలువనంపుము.

మహేం.—(ద్వారమువంకజూచి) ఎవడురాయక్కడ

దేవనంది—(ప్ర) దేవాయిదేవచ్చితి

మహేం—సేవకా కాముని సత్వరమె బిలువుము

దేవ—చిత్తము (అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

(అంతట కాముడురతివసంతులతో ప్రవేశించుచున్నాడు)

కాము—మిత్రుడా వసంతుడా ఏమి ఈనిర్జరేంద్రుండకాలమున బిలువనంపినాడు

వసం—నేనిటులదలంచుచున్నాను ఎట్లనిన

ఉ. ఎన్నగరానినేరమున నెవ్వతెయో చెలినెమ్మనమ్మున
త్యున్నతకోపమూనితననూరకెసెందనమాచరింపగా
క్రన్ననరోసమూనిమదికాంతనుతా బ్రతిమాలనోడినీ
ప్రన్ననమోహనాస్త్రమునభామమదిఙ్ కరగింపజూచెదుఙ్.

కాము—అటులైన అందరమును సమీపమునకు బోవుదము రమ్ము (అని కాముడు రతివసంతులతో సమీపించుచున్నాడు)

మహేం—(కామునిజూచి సంతోషముతో) అడుగో సతీమిత్ర సమేతుడై

తే.గీ. ఎడలువగులంగఝుంఝురిరొదలజేయు
భృంగములబారునారియైబరిఢవిల్ల
విల్లుభుజమున దాల్చిదామెల్లమెల్ల
పచ్చవిల్తుడుదానిటువచ్చుచుండె.

కాము—(రతివసంతులతో మహేంద్రునిసమీపించి) దేవా వందనము

మహే—మదనా నీకుస్వాగతము (అనిపీఠమునుజూపుచు) మి

త్రుడా యింకనువసింపుము

కాము—చిత్తము (అనిరతివసంతులతో కూర్చునుచున్నాడు)

బృహ—ఓయీ కామ‌ుడా మాన్యచరితుండవగునిన్ను మహేం
 ద్రుడు మన్నించుట మిక్కిలిపొసగియున్నది

కాము—(లేచిదోసిలియొగ్గి) నిర్జరేంద్రా

చం. ప్రభువయిముజ్జగంబులకు బాహుబలాఢ్యుడవైనయట్టి యో
 శుభకరనీకు నావలనసాంపగు కార్యమదెద్దినైజన
 త్ప్రభలదిగంతరాళములమండగ జేయగజాలునా ప్రభా
 ప్రభువ్రిక చిన్నదివ్వోతన భాసలుచాలక కోరబోవునే.

బృహ—కాముడా అట్లనబోకుము ఏమనిన అసామాన్యమగు
 ధనుర్విద్యదాల్చి జగద్ధితమై వెలుగుచున్న నీబాహువ్రిక్క-
 టియే ఈనిర్జరకార్యము నెరవేర్పదగియున్నది.

మహేం—మిత్రుడా కాముడా

తే.గీ. గిరులగరులనుదునుమాడిమెరయుసాదు
 పతికిదుర్వారమెద్దియాపనియొసీదు
 పువ్వుటమ్మునగానుండిపొల్చుచుండె
 నవురనీవెంతదోర్బలుడగుదోకాని.

కాము—(గర్వముతో) ఎవ్వడునీకుశత్రుత్వమొనరించుచున్నా
 డో వాడు

తే.గీ. మానికులోత్తముండైననుదనుజుడైన
 మనుజుడైననుముగ్ధందుమహాళియైన

వినుసురాంగనలకటాక్షవీక్షణముల
నిముసమునగట్టివై చెనసీరజాక్ష.

మహేం—(బృహస్పతినిజూచుచున్నాడు)

బృహ—(మహేంద్రునిజూచికాముునితో) ఓయికాముడా యిప్పుడు ముగ్ధేందుమౌళియని నీచేతనెవ్వడు చెరమార్ధముగ బరిగణింపబడియె ఆముగ్ధేందుమౌళియిప్పుడు నిరతిశయశీలాంతఃకరణుండై మంచుకొండను తపం బొనరించుచున్నవాడు.

కాము—తరువాత తరువాత

బృహ—సౌభాగ్యమయమగు సాలభంజికయునుబోలె విగ్రహముదాల్చిన సౌందర్యదేవతయో యనజంగమవల్లి కామతల్లి కామంచుమలపట్టి యనుదినంబును జకకుని యనుమతినినెచ్చెలులం గలసివచ్చి యిందుశేఖరుని శేవించుచున్నది

కాము—తరువాత తరువాత

బృహ—అప్పార్వతీపరమేశ్వరుల కలయికయందు దేవతలకు మహాకార్యసిద్ధికలదు అదియును నీసహాయముననే కాదలచియున్నది.

కాము—(తనలో) ఎప్పుడును తనశక్తిందానెరుగమి నరులకాత్మనాశనము దెచ్చునుగదా ఎందుచేతనన ఆత్మశ్లాఘాపరాయణతభగవంతుని సామాన్యునిగాబరిగణించితిని

వసం—(తనలో) అనుకున్నదొకటి జరిగినదొకటి

తే.గీ. మోహనాస్త్రము చేదోయిబూనియెపుడు
యింతులను నేచజూచెడికంతుఁడేచట
జగములనుమూటిశాసింపజాలునట్టి
మహిమచేయొప్పుయాఖండపరశువెచట.

రతి—(తనలో) అయ్యో ఫాలాక్షుఁడు జయింపదగిన వాడనుట చే మాకునిశ్చయముగా గడుకీడుమూడినదే.

కాము—(తలపంకించితనలో) అయినను సకలజనులలో గడున ల్పుండనగు నావలనఁగూడ మహోన్నతులగు నిర్జరులు కార్యము నపేక్షించుచున్నారు గావున నేనాత్మనాశనమున కయిన నోడంబడి యీకార్యము నెరవేర్ప ప్రయత్నించెద ను (అనితలవంచుకొని యాలోచించుచున్నాడు)

మహేం—(చూచి) మిత్రుడా కాముడా

తే.గీ. ఈవుమోహనపస్త్రంబు నెక్కు బెట్టి
నిలతువేనియుధైర్యంబునేలగలిపి
మురువుదళుకొత్తుగిరిజనెమ్మొగమువంక
నరయకుండుటనాచంద్రధరునితరమే.
కావుననీస్వల్పకార్యమునకాలోచింపకుము.

కాము—దేవరసెలవొసంగినట్లుచేసెదను.

వసం—మిత్రుడా కాముడా ముక్కంటినిబోబరుచు కొనగలవా

కాము—(గర్వముతో)

తే.గీ. ఏను మోహనపస్త్రంబు నెక్కుబెట్టి
నిలుతు నేని యుద్ధైర్యంబు నేల గలిపి
చంద్రబింబంబు బోలు యా సఖియయాస్య
మరయకుండుట నా గాజధరు నితరమె.

వసం — ఈ మాటల కేమి వచ్చెను లెమ్ము

ఉ. మాటల కేమి పేదరిక మా నెరవేర్చుట దుర్లభంబు నీ
యాటలు సాగనిచ్చుటకు యబ్జదళాక్షులు గారు సూవెసూ
పోటరియైన మృత్యువును పొంకము డంచిన నీశ్వరుండు నీ
మాటలు మాను మింక హనుమంతుని ముందర కుప్పిగంతులా.

కాము — ధీమంతా వసంతా యీనిర్జర కార్యము దుర్ఘటంబైనను సాధ్యమైనంతవరకు నెరవేర్ప ప్రయత్నింపక మానను అదియు నుంగాక.

తే.గీ. పాయువాడను ప్రియమును ప్రాణమైన
నీవి బుధకార్యమును జేయనిప్పుడేను
జగతి నుపకారపరులు యాశంబు దిశల
నమరమృతజీవులగుచుందుర మలచరితా.

వసం — అట్లైన సరే నీయిష్టము వచ్చినట్లు చేయుము.

కాము — మహేంద్రునితో దేవా నాకింకేమి యాజ్ఞ

మహే — దేవకార్యము నెరవేర్చుటయే

కాము — తాము శెలవిసంగినట్లు చేసెదను

మహేం—బృహ—చేయెత్తి

మ. కలుగుంగావుతనీకు మంగళమమోఘశ్రేయముల్దార్చుచి
వ్యులకోర్కెల్దగనిన్ను బ్రోచపశరముల్ బుంఖానుపుంఖోదయం
బులుగానీభుజశక్తిమించుతయశంబుల్ వెల్గలోకాళికిన్
ఫలమందించుపరోపకారివగునీభవ్యంబమోఘంబగున్.

కాము—(రతివసంతులతో నిష్క్రమించుచున్నాడు)

మహేం—బృహస్పతితో ఆచార్యా అబ్జసంభవునాజ్ఞానుసారముగా కార్యము మనచేతనేచేయబడినది కార్యశిద్ధినిగురించి యదృష్టముకలశివచ్చునని తోచుచున్నది.

బృహ—అవునదియట్లే

మహే—అట్లుస్థాణ్వాశ్రమమును గురించి జనుచున్న కాముని యనంతరవృత్తాంతము తెలిసికొనివచ్చుటకై నారదముని నంపబ్రయత్నించెదను.

బృహ—మంచిది నేనును ప్రస్తుత కార్యశిద్ధికొరకుకులదేవతలనారాధింపనరిగెదను.

(అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

(అందరునిష్క్రమించుచున్నారు)

ఇదిద్వితీయాంకము.

—o—

శ్రీరస్తు.

మహీధరాత్మజా పరిణయము

తృతీయాంకము.

(అంతటమహేంద్ర బృహస్పతులు ప్రవేశించుచున్నారు)

మహేం — గురువరా మదనుఁడెద్విధ శరసాధనమునన్నైన మృత్యుంజయుని వశపరుచుకొనునా లేక భీముండగు నాభీమునిం దేరియైనంజూడఁజాలక పారివచ్చునా అటుగాకున్న మహాకోపాంధకార చేతస్కుండగు కాలకంధరుని ఫాలనయనానలజ్వాలలకు మిడుతయగునా యెట్లుజరుగనున్నదో గాన రాకున్నది (యెడమకన్నదురుటసూచించిశంకతో)

తే.గీ. అక్కటా యెడమకన్నిప్పుడదరుచుండె
సురవితతికార్యమెటులైన జెరుచుకొరకు
సిద్ధముగనున్న యీవిధిచేష్టలెల్ల
విదితముగనాకు నెరిగించునదియువ్రాలె.

బృహ — అమంగళము ప్రతిహతముగాక మహేంద్రా ఇప్పుడీ శకునమునుఁబట్టి యోచింప తద్వృత్తాంతమాసాంతముగ దె

లిసికొని నారదమహాని వచ్చునని తోఁచుచున్నది.

(అంతట నారదుఁడు ప్రవేశించుచున్నాఁడు)

నార—(తనలో) నిర్జరేంద్రుని యాజ్ఞానుసారముగా స్థాణ్వాశ్రమమునుగురించి బోయెడి కాముని యనంతరవృత్తాంతమును దెలిసికొనుటకై యచటికేగి జరిగిన వృత్తాంతమంతయు దెలిసికొనివచ్చితినిగదా అందుచేత నీతనిసమీపించెదను (అనినడచుచున్నాఁడు)

మహే—(నారదునిచూచిబృహస్పతితో) అదుగో వీణావిశారదుండగు నారదఋషీశ్వరుండే యిటువచ్చుచున్నాఁడు వారికిఁబీఠము వేయబడుగాక.

బృహ—(పీఠము వేయుచున్నాఁడు) నారదుఁడుపవిసించుచున్నాఁడు

మహే—(లేచిదోసిలియొగ్గి) మహాత్మా దేవరకోరిక స్వాగతమో యస్వాగతమో శెలవీయగోరుచుంటిని.

నార—మొదటినుండి యంతయుజెప్పుచుంటి నవధరింపుము.

మహే—అవహితుఁడనై యున్నాను.

నార—అట్లమరకార్యసిద్ధినిగురించి స్థాణ్వాశ్రమమున కరుగుచున్న యలరువిల్తుని యనంతరవృత్తాంతమును దెలసికొనుతలంపున మీయాజ్ఞానుసారముగా దిరస్కరిణీవిద్యచే వెంటనంటితిని

మహే—తరువాత తరువాత

నార—రతివసంతులతో కంతుడు స్థాణ్వాశ్రమము జేరి వసంతు

నిట్లనియెను

మహే—ఎట్లని

నార—మిత్రుడా నీవీహిమవన్నగ ప్రాంత కాంతారములందు విజృంభింపుమని

మహేం— అతడేమనియెను

నార—అటులనేయసి తనప్రభావ మాహిమాచల వనంబుల విజృంభింపజేసెను

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—అందుచే

ఉ కేతకిబూచెనల్దెసలఁ గెంజిగురెత్తెనుపొన్నబృందమెం
తోతమకంబునన్బికవధూతతిగూయగసాగె భృంగముల్
ప్రీతిమరందపానమునుఁబెంపుకలిర్పగ జేసినయ్యెడన్
ప్రోతలుసేయసాగెముదమొప్పహిమాచలభూములంతటన్

మహేం—తరువాత తరువాత

నార— తే.గీ. ప్రేమమీరఁగకోయిలల్బాములొనగు
తేనెమామిడితలిరుల తేనెగ్రోలి
మనసుహరియించుపంచమధ్వనులచేత
పచ్చవిలుకానిగరువంబు హెచ్చజేసె.

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—

మ. అలరెన్ దాల్చి చివుళ్ళ మామిడిసఖియాశ్లేషముల్ క్రీడియున్
నలినాక్షీపదతాడనం బెడలి చయ్యన్ బూచెగం కేళితి
త్కాలగానమ్ము ద్దొరంగి మోరటలు మొగ్గల్ దాలిచెన్ కేసరాల్
లలనల్ కామము హెచ్చ కల్లుమియకుండర్ బల్లవించె న్వేసన్.

మహేం — తరువాత తరువాత

నార —

మ. చిగురుల్దాల్చె ద్రుమంబులన్నియును బూచెర్ మల్లికా
వ్రాతముల్
శిగ లైతో చెనుమాలతీతతికి రాజీవాకరోద్యానము
లిగురులన్ తో పణ మొప్పం బుష్పరసమున్ పెంపొప్పె నిర్మోఘ
గగనంబెల్లను నొప్పియుండెసురలోకాధీశ దేవేశ్వరా. మై

మహేం — తరువాత తరువాత

నార — వేయేల

ఉ. ఏమి కుణకుణంబువచియుంచెద నావనమందు నాడు ని
ష్కామనులైన మౌనులును కంజదళాక్షులయందు లెస్సగా
కాముకులయ్యె భామినులు కాములైయెవరున్న వారితో
ప్రేమనుగూడ పాగెజగమెల్లమునింగెను మోహవారధిన్.

మహేం — ఈ ప్రకారమమ్మాధవుని మహిమసర్వజగంబుల నొప్పి
యుండ ప్రద్యుమ్నుఁడేమి చేసెను

నార — ఆప్రద్యుమ్నుఁడున్ను రతివసంతులు తన వెంట రానున్న
తద్దేవదారుఖండమంటపమునందు తమతుచర్మముపరచిన చ

లువ రాలయురుగుప్పై కూరుచుండి నిర్మలచిత్తుండై తపమా చరించుచున్న గంభీరస్వరూపుండగు యాఖండపరశుని గనుంగొనియెను

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—పిమ్మటాయగ్గికంటియు జ్ఞాననేత్రముచే జ్ఞానస్వరూపుడగుతన్ను తాసాక్షాత్కరించుకొని పద్మాసనంబువదలి తపంబు చాలించెను

మహేం—తరువాత తరువాత.

నార—కందర్పుడును యిందుమౌళిసందర్శనమున కరతలము నుండి విల్లుజారిపడుటయు అటుపిమ్మట జరుపదగినపని జరుపజాలక కిమ్మీరపుబొమ్మవలె నొక్కక్షణముగాంగనుండెను.

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—

మ. హరునర్చించుటకై కృతాభరణయైయద్రీంద్రజాగౌరిబం
గరుపుష్పమ్ములపళ్ళెరమ్ముగొనిబంగారంపురంగారుదు
వ్వలువద్దాల్చిమహేశుడున్నకడకున్వచ్చెన్గడున్భక్తితో
వరశృంగారసఖీయుయారమపుడేబత్యక్షమైనట్లుగన్.

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—తరువాత నాపుష్పబాణుడు పట్టుదొరకినవానివలె విట్టూర్పునిగిడ్చి లేచి దృష్టికెదురుగాకుండ యదనుకొరకెదురుచూచుచుపొంచికూరుచుండెను.

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—అంతటాహిమాంచుములపట్టియుఁ దనయష్టాంగములు నేలతాకునట్లుల నాయష్టమూర్తికి సాష్టాంగ దండప్రణామంబొనరించెను

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—ఆకాలకంధరుడాగౌరి ననురూపవరుని చేపట్టుమనిదీవించెను.

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—పిమ్మటాకుసుమశరు డిదియేసమయమని సమ్మోహనాస్త్రమువింటనొడిగెను.

మహేం—తరువాత తరువాత

నార—అంతటాచంద్రశేఖరుడు కుసుమశరశరభాధితుడై తన నర్చించుట కెట్టయెదుట నిలుచున్న గిరిజాననమొక్కింతకాలముజూచెను.

మహేం--తరువాత తరువాత

నార--అట్టియెడనప్పార్వతియు శరీరము పులకాంకురితమై యేమియుదోచక నాతని చెంగటనిలిచెను

మహేం--తరువాత తరువాత

నార--అంతనాభూతేశుడున్న మనోవికారము తపోబలముచే నిరోధించి తత్కారణమరయగోరి నలుదెసలబరికించి

మ. కనియెన్ రుద్రుడు చంచరీకగుణమాకర్ణాంతమున్ లాగి మో
హనపత్త్రంబును వింటనున్ దొడగి ప్రత్యాలీఢపాదంబునన్
ఘనపూర్వాంగము వంచి ముందుకు భుజాగర్వంబు దీపింపగా
దనమేను స్మరి శేశి యేయుటకుఁ బొంతన్నిల్చు పుష్పాస్త్రినిఁ.

మహేం--(భయముతో) అవశిష్టముగూడ శెలవిండు.

నార--అంత నారుద్రునిఫాలలోచనమునుండి జగన్మండలంబంతయు నొక్కత్రుటిలో భస్మీపటలము శేయజాలిన ప్రళయకాలానలమువలె జ్వాలావళియనెడు జటలుగల యగ్ని విజృంభించి బయలు వెడలెను.

మహేం--(గద్గదస్వరముతో) యింక మీద నేమి చెప్పెదు రోకదా

నార--అంతట హరుని నేత్రాగ్నికి మారుడు బుగ్గోడాశ మయ్యెను

మహేం--హా భువనరమణీయ (అని మూర్ఛిల్లుచున్నాడు)

నార--దేవా ఊరడిల్లుమూరడిల్లుము (అని ఊరడించుచున్నాడు)

మహేం--(మూర్ఛదేరి) దుఃఖముతో హా త్రిలోకసుందరా హా రుక్మిణీవరకుమారా హా విరహిణీరమణీమణీవిహారా హా పంచశరా పురందరుని నిమిత్తము ప్రాణములను గోలుపోయితివా నీవు నిర్జరకార్యము నెరవేర్చి మమ్మానందింప జేతువని కొండంతయాసతో నుంటిమిగాని యిట్లకాలమరణము నొందుదువని కలనైన దలంచనైతిని అయ్యో మదనా యికనే నేమి శేయుదును. (అని కన్నీరు విడచుచున్నాడు)

బృహ--దేవా విచారింపకుము కావలచినది కాకమానదు.

మహేం--(కన్నీరుదుడుచుకొని) సతియగురతి యేమిచేసినది

నార--ఆమెయు మూర్ఛాక్రాంతురాలైనది

మహేం--మిత్రుండగువసంతుడేమిచేసెను

నార--ఆతడును మూర్ఛవడియెను

మహేం--అట్లుమోహావశులగు వారిరువురు పిమ్మట నేమిచేసిరి.

నార--సతియగురతియునుఁ దనకన్న మున్నూరడిల్లినమాధవుఁడు తన్నూరడింప నెట్టకేల్కో చైతన్యమునొంది కరంబులు శిరంబున మోదుకొనుచు నశ్రుసలిలధారాపరిషిక్తవదనయై యెట్టయెదుట బరుషపవనవికీర్యమాణ పాంసుపటలమై భసితమయమై పూర్వాకారముతోనున్న మగనిమేను బిగ్గ గౌగలించుకొని

తే.గీ. హామనోనాధ హానాధ విమలచరిత
విబుధతతికార్యమును నెరవేర్పబూని
హరునిఫాలాగ్నియందునహుతుడవై తె
యక్కటా యెంతనిర్దయుండౌనుభవుడు.

మరియు

సీ. కర్కశపాషాణకంటకావృతభూతలంబిది పుష్పతలంబెనీకు
కంటకవృక్షసంకలితఘోరవనంబు నవనవోద్యానవనంబెనీకు
వ్యాఘ్రాదిక్రూరసత్వావాసమైనపర్వతము లెభర్మహర్మ్యము లెనీకు
భేరుండఘనఘూకభీకరారావముల్ రమణీయతూర్యనాదము లెనీకు
అఖిలభాగ్యంబులనుబాసిసుఖమురోసి। సతినిచిరకాలమిత్రువసంతుబాసి
హరునిఫాలాగ్నియందునహుతుడవైతె।అక్కటాయెంతనిర్దయుండౌనుభవుడు

అనివిలపించెను

మహేం - తరువాత తరువాత

నార--పిమ్మట హానాథా హానాథా యనివిలపించుచున్న రతి నాకాశవాణియిట్లనియోదార్చెను

తే.గీ. పువ్వుబోడి రోదుఃఖింపబోకుమింక
నెవడువిధియాజ్ఞదాటునీయవనిలోన
మరలజనియించునీమనోహరుడుధరణి
శంకరుడుగౌరి పెండ్లాడునమయమందు
నచటికీవేగినుతియించు హరునినబల

మహేం--(సంతోషముతో)

తే గీ. మొట్టమొదటనునాకోర్కె మోసమయ్యె
తుదకుఫలియింపసిద్ధించెతోరముగను
మొదటకార్చిచ్చుచేకాలిపిదపకారు
మబ్బుతడుపంగచిగురెత్తుమానుకరణి.

బృహ--దేవా ఆకాశవాణి సత్యమయినదియే యెద్విధముచేత నైన కాముడు పునర్జన్మమునొందగలఁడు

మహేం--అనంతర మేమిజరిగినది

నార--సమానదుఃఖితుడైన మాధవుఁడు రతి నతికష్టముమీద నూరడించి మెల్లమెల్లగతనయిల్లుచేర్చెను

మహేం--అట్లుకందర్పుని కథావశేషునిగానొనర్చిన కాలకంధరుండేమయ్యెను

నార--స్త్రీసమీపమునుత్యజించు నిచ్ఛతో నాప్రమథాధిపుఁడు ప్రమథగణ సమేతుండై కైలాసమున కేగెను

మహేం--పార్వతి యేమిచేసినది

నార--ఆమెయుమూర్ఛితురాలైనది

మహేం--పిమ్మట నేమిజరిగినది

నార--తే గీ. అంతహిమవానుడరుదెంచి యటులమూర్ఛ
గాంచికాన్యపివడియున్న కన్నకూతు
గారినోదార్చినిలబెట్టికరమువట్టి
మెల్లమెల్లగనడపించియిల్లుచేర్చె.

మహేం--(లేచిదోసిలియొగ్గి) మహాత్మా వినతగినది విన్నాను యికమీద మీరెందరిగెదరు.

నార--దేవాయీవృత్తాంతమును మరలపద్మసంభవునకు విన్నవింపఁబోయెదను (అనినిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

(అంతటరంభ ప్రవేశించుచున్నది)

రంభ--(తనలో) కుబేరనందనుండగు నలకూబరుని సదనమునుండి వచ్చుచునేనోషధి ప్రస్థపురంబునందు విన్నవృత్తాంతముస్వామియగు మహేంద్రునకువిన్నవించెదను (అనిసమీపమునకుబోయి) స్వామికి జయమగుఁగాక.

మహేం--రంభా యెందుండివచ్చుచున్నావు

రంభ--నలకూబరునిభవనమునుండి

మహేం--అచ్చటివృత్తాంతము లేమి

రంభ--కాలకంఠుని ఫాలానలజ్వాలలచే కందర్పుడు కథావశేషుడయ్యెనని అందరును జెప్పుకొనుచున్నారు యిదియునుంగాక ఆయోషధిప్రస్థపురమున యింకొక విశేషముకూడ కలదు.

మహేం--ఆయింకొకవిశేషమేమి

రంభ--మదనదహనముచేత హతమనోరథయగు గిరిజ హరునే వరునిగా నిచ్ఛగించి కఠినతపంబుచే తనకోర్కెనెరవేర్చుకొనజూచుచున్నదని

మహేం--ఆవిషయమునతలిదండ్రు లేమనిరి

రంభ--తల్లియగు మేనకాదేవియిట్లని చెప్పినది ఎట్లనిన

తే గీ. నిద్రహారంబులెడబాసినీవుకఠిన
తపము శేయంగజాలవుతనయజాల
కష్టమయినట్టిపనితలపెట్టితీవు
దుఃఖంటంబనియిదినాకుదోచుచుండె.

మహేం—తండ్రియేమనియెను

రంభ—అందులకతఁడనుమతించెను

మహేం—రంభామంచివార్త చెప్పితివే నీపనిమీదనీవుబొమ్ము

రంభ—చిత్తము (అనినిష్క్రమించుచున్నది)

(తెరలోవైతాళికులు)

తే.గీ.కమలములువిన్న వోవగకాలతిమిర
మవనిభాగంబుగప్పటకై రహింప

సంజకెంజాయపశ్చమాశను వెలుంగ
భానుఁడపరాంబునిధి జేరఁబారెనకట (మరల తెరలో)

తే.గీ. కడిమిమం దేభదైత్యులగసిమసంగి
రక్తసిక్తాంగుఁడై సుఖాసక్తుఁడగుచు
తురగములుదప్పి త్రోసీడ్వఁజరిగెనపర
వార్నిధినినుండి బడలిక వాయుకొఱకు.

మహేం—(విని) అటులైన మేమును సంధ్యావందన మాచరింప
బోవుదుము.

(అందరునిష్క్రమించుచున్నారు)

ఇదితృతీయాంకము.

శ్రీరస్తు.

మహీధరాత్మజా పరిణయము

చతుర్థాంకము.

(అంతట మునివేషముధరించి నంది ప్రవేశించుచున్నాడు)

నంది — నందీ మదనదహనముచేత హతమనోరథయగు పార్వతి నాయందే మనసునిల్పి కృతనిశ్చయురాలై విశేషనియతిం గౌరీశిఖరమను పేరుగల తండ్రిశిఖరమునం దపమాచరించుచున్నది తపము ప్రారంభించి చిరకాలమైనది అందుచేత నీవుముని వేషముధరించుకొని యచటి కేగి యామెప్రియసఖులగు జయావిజయలవలన యామెనియమ మెట్టిదో యభిలాషబంధ మెట్టిదో దెలిసికొని రమ్మని పరమేశ్వరునిచే నాజ్ఞాపింపబడితిని గదా అందుచేత స్వామికార్యమును నిర్వర్తించెదను (అనిముందుకునడచి విమర్శించి) ఆహా స్త్రీలమనస్సులు ప్రకృతికఠినములుగదా సందేహమేమి.

సీ. పదియారుకళలచే భాసిల్లుపూర్ణిమాసోము మోమునుబోలు మోముగల్గి
దరిశనపూబోలి మెరయు మెత్తనిమేను కమలసమాన నేత్రములుగల్గి
భ్రమరపక్షంబులపరిభవింపగజాలి కొమరారుచున్నట్టికురులుగల్గి
దనరుచున్నట్టియీ చెలివనములందు। స్థిరమనంబునవ్రతములు శేయునట్టి
కఠినతపమును శేయకై గడగినేడు। సందియంబంత లేక దాసాహసించె.

మఱియు

తే. గీ. అతులపేశలపర్యంకమందుమున్ను
పండుకొనునీపెపవళించువట్టినేల
చారుదుస్వల్యగట్టిడీచపలనేత్ర
కఠినవల్కలనివ్వుడుగట్టుచుండె.

ఇంకను

తే. గీ. చారుచందనజలములజల్లనైన
లలితసౌధాంతరంబులమెలగునీమె
నెరపుచున్న బిదపమువినిర్మలముగ
గడుశెగలెగయుపంచాగ్నినడుమయందు

(అనికొంచెముముందుకునడుచుచున్నాడు)

(అంతట జయావిజయలు కుసుమాపచయము శేయుచు ప్రవే
శించుచున్నారు)

జయ—(పూలుకోయుటమాని) విజయా తపోనియమమందు
కృతనిశ్చయురాలగు పార్వతిమనోరథమెప్పుడుఫలించునో

విజయ—కామునికథావశేషునిగా నొనర్చిన కాలకంధరుని
హృదయమెప్పుడు కరుగునోయప్పుడు

(అనియిద్దరుపుష్పములుకోయుచున్నారు)

నంది—(ముందుకుచూచి) ఆమెనెచ్చెలులగు జయావిజయలు
వీరలేయైయుండవచ్చును అయిననుసమీపించి తెలసికొని
యెదను (అనినడచుచున్నాడు)

జయ—విజయా నాపూలగరిడియనిండినది నీదెంతవరకునిండినదే

విజయ—(పూలసెజ్జజూచి) నాపూలసెజ్జయునగము పైనిండినది కొదువకూడానిండింపగలను (అనిపుష్పకరండమును పూలతోనింపుచున్నది)

నంది—(సమీపించి) నారీమణులకుజయమగుగాక

యిద్దరు—మహాత్మావందనము (అనినమస్కరించుచున్నారు)

నంది—కాంతామణులారా మీకుస్వాగతము కళ్యాణులారా మీరెవ్వరు యెందునిమిత్తమీపుష్పములగోయుచున్నారు.

యిద్దరు—మహాత్మా సకలాచలకులచక్రవర్తియగు హిమవానునికుమారియైన పార్వతి ప్రియసఖులము జయావిజయలను వారము ఆమెతపోనియమమందుంటచే దేవపూజానిమిత్తమీ పుష్పములుగోయుచున్నారము.

నంది—ఆమెకుతపమెందుకు

జయ—అనురూపవరునిపొందుటకొరకు

నంది—ఆయనురూపవరుడెవ్వడు

జయ— తే గీ ఆదిమధ్యాంతరహితుడటంచు వేద
వాక్కులెవ్వనిదెల్పునోనిక్కముగను
ఈశ్వరాహ్వయమునుదానుఎల్లయెడల
యెవడువహియించియుండెనాయిందుధరుని.

మాప్రియసఖి పతిగానభిలషించి మహేంద్రప్రముఖులగు దిక్పాలురననమానించి తపముచేయుచున్నది.

నంది—దుర్లభవస్తుప్రార్థనానిబంధనముగలదియు సందిగ్ధఫలము గలదియునగు నీతపమెందులకు దేవతలలో నెవనినో నొకయనురూపవరుని గ్రహింపవచ్చును ఖండపరశుడన్ననో కోర్కెలుజయించినవారిలోనగ్రేసరుడు అందుచేత ప్రియసఖులగు మీరామెకు హితోపదేశము శేయుడు.

జయ—మహాత్మా మాప్రియసఖి పరమేశ్వరునే పతిగాబడయుదును అటుగాకున్న కఠినతపశ్చరణశేయుచు యీశిఖరమునందే విలీనురాలనగుదునని తపోనియమ ప్రారంభమందు కృతనిశ్చయురాలయినది.

నంది--(తనలో) వినవలసినదివిన్నాను యింకనీవృత్తాంతము నీలలోహితునకు విన్నవింపబోయెదను (ప్రకాశముగా) నారీమణులారా నేబోవుచుంటిని

(అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

యిద్దరు—మేముప్రియసఖికి పూజాపుష్పము దీసికొనిపోవుచున్నాము (అనియిరువురునిష్క్రమించుచున్నారు)

(ఇది మిశ్రవిష్కంభము)

(అంతటనైష్ఠికునివేషముతో శంకరుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

శంక—(తనశరీరముచూచుకొనితనలో) యీవేషముపార్వతిని వంచించుటకు తగినదే అవును అదియట్లే

చం. వలమగుకట్టిహస్తమునవన్నెదారంగుమెకంపుతోలునిం
పలరగమూపునన్ శిరమునందునపెంజడలున్ విభూతి శే

ఖలు మొగమందునుం జెయిని కాంతివిశాలపునకు మూలద
ర్భలదగ గూర్చుయుంగరము భాసిలుచుండెడు కర్ణమందునన్॥

(ఆలోచించి తలపంకించి)

మ. ననవిల్తుండటుమోహనాస్త్రమునువింటన్ గూర్పసాపత్రపా
ననమై చెక్కులు మందహాసరుచులన్భాసిల్లగా జూపుల
జ్జనునిట్టట్టదురన్ గగుర్పొడువగా సర్వాంగ మేక్రొత్తరూ
పునుగొన్నట్టులనిల్చెనయ్యది యెసిగ్గున్ దోచునా నెమ్మదిన్.

అందుచేత కఠినతపశ్చరణచే విశేషతప్తురాలగు నీమెను నే నిప్పుడే యనుగ్రహించెదను నామెప్రియసఖులవలన యీమె భావబంధము తెలిసికొని నందినాకు చెప్పుటచే నీమెకెగ్గొన రించు వానివలెమారు వేషముతో నటించెదను

(అనివినయముతో నడచి విమర్శించుచున్నాడు)

(అంతట జయా విజయలు సేవించుచుండ తపస్సు జేయు చున్న పార్వతిప్రవేశించుచున్నది)

పార్వతి—(సంతోషముతో) సఖులారా జయావిజయలారా

తే. గీ. అనిలవశమునపత్రిమల్లాడుభంగి
అదరుచున్నయదెడమకన్నధికముగను
మందభాగ్యురాలనగు నేబొందనున్న
దేమిశుభమొకో తెలియదు యిందువలన.

జయ—శుభవతీ పార్వతీ స్త్రీలకెడమకన్నదరుటయు పురుషు లకు కుడికన్నదరుటయు శుభసూచకములని పౌరాణికులు

జెప్పుచుందురు అంకు చేతనట్లు నిష్కారుణత్వంబున మదన దహనమొనరించిన యాయిందుమౌళి యే మునిముఖమున నోవచ్చినిన్ననుగ్రహింపగలడని యీశకునమువల్ల దెలియ వచ్చుచున్నది.

పార్వ — ప్రియసఖివచనముసత్యమగుగాక

విజయ — చెలియగుజయ నిజము చెప్పినది

శంక — (పార్వతినిజూచి) ఆహా

కం. ఇచ్చెలికోమలదేహం
బెచ్చటదారుణమగుతప మెచ్చటసెగలన్
ద్రచ్చెడుగ్రీష్మం బెచ్చట
యెచ్చటసుదతీలలామ మెటనూహింపన్.

అహో యికోమలాంగి నన్ను ద్దేశించి యెంతగడపఃక్లేశ మనుభవించుచున్నది.

జయ — (శంకరునిజూచి) సఖీ పార్వతీ నీమూర్తీభవించిన బ్రహ్మచర్యమువలె నొకలేబ్రాయంపు పురుషుండిటు మొగమై వచ్చుచున్నాడు

పార్వ — అతిథులైవచ్చిన మహర్షులకు మీకు పూజసేయదగు ను నేనెప్పటివలె నియమ మాచరించెదను (అనితపమాచరించుచున్నది)

శంక — (పార్వతినిజూచితనలో)

తే. గీ సకియమద్వేర వేకినిజాలడన్సి
చెన్నువహియించునిదెనారచీరగట్టి

లేతసంధ్యపు కెంజాయలీయమగుచు
అలరుచున్నదిపద్మారికి శను వ్రాలి.

(అని సమీపమునకుబోయి ప్రకాశముగా) సఖీమణులకు జయమగుగాక

జయవిజయలు—మహాత్మా యింనువశింపుడు (అనిపీఠము వే యుచున్నారు)

శంక—(కూర్చుని మార్గాయాసము నభినయించుచున్నాడు)

జయ, విజయులు—(బ్రహ్మచారికి వీవనలు విసరుచున్నారు)

పార్వతి—(చెలికత్తెలనుజూచుచున్నది)

శంక—(చేయెత్తి) సఖులారా అనన్యసామాన్యమగు మీసౌజన్యముచేతనే మాయాయాసము సంపూర్ణముగా నపనయించబడినది

జయ, విజయలు—(విస్మయముతో) మహాపురుషు లెందుండి వచ్చుచున్నారు

శంక—యిపుడు కైలాసమునుండివచ్చుచున్నాను

జయ—అటులైన అర్ఘ్యమును గ్రహింతురుగాక (అనిఅర్ఘ్యమునిచ్చుచున్నది)

శంక—(అర్ఘ్యమునుగ్రహించి) కళ్యాణులారా మిమ్మొకమాట నడుగనభిలషించుచున్నాను

జయ—మహాపురుషులడుగుదురుగాక

శంక—(పార్వతిని వ్రేలితో జూపుచు) ఈమెవ్వరు మీరెవ్వరు

జయ—మహాత్మా ఆమెసకలాచలకులచక్రవర్తియగు హిమవా
నుని కూతురు పార్వతియనుపేరుగలది మేమామెకు ప్రియ
సఖులము జయా విజయలనువారము

శంక—(ఆశ్చర్యముతో) ఆ యేమీ యామె సకలాచలకులచక్ర
వర్తియగుహిమవానుని కుమారియా

తే గీ అట్టిమహారాజుకడుపునబుట్టియిటుల
ఆకులలములభక్షించియడవులందు
స్థిరమనంబునవ్రతములుసేయనట్టి
కఠినతపమునుసేయుటేకతమునసఖియ.

జయ—అనురూపవరునిపొందుటకుచేయుచున్నది

శంక—అనురూపవరునకై తపముగూడ సేయవలసివచ్చినదా
అయిననీముజ్జగంబులలో నీమెకొరతగినవాడెవ్వడు

జయ--ఉన్నాడొకమహాపురుషుడు

శంక--తనరూపురేఖావిలాసములు జూచుకొని యంతగర్వించిన
యాకఠినచిత్తుడెవడు.

జయ—మహాత్మా వినుండు

తే గీ ఆద్యమధ్యాంతరహితుడటంచుధరణి
నెవనిబ్రాహ్మణ్యులన్నియునెరుకసేయు
నీశ్వరాభిఖ్యయునుదానెల్లకడల
నెవడువహియించియుండెనాయిందుధరుని.

పతిగానభిలషించినదై మాప్రియసఖితపమునెరపుచున్నది

శంక—(పార్వతితో) కళ్యాణీ యిదినిజమేనా

పార్వ—(మౌనమువిడచి) మహాత్మా సఖులచేత నెట్లుచెప్పబడిన దో అట్లేనామనోరథమును.

శంక—(తనలో) యిప్పుడునన్ను నేనిందించుకొని యీమెమ నస్థైర్యమును బరీక్షించెదను (అనిప్రకాశముగాచప్పట్లుకొట్టి

చ. బసకుస్మశానమాతనికిపాముువిభూషణమెద్దుభిక్షువై
మసలుటవృత్తివృద్ధవృషభంబుహయంబుదిశాళివస్త్రము
ల్వసుమతిలోన యిట్లైవడమంగళచిహ్నలదాల్చునంచుస
ర్వసుజనులెంతురాపురుషుపై భ్రమజెందితివేమిచెప్పదున్.

మరియు

తే.గీ సర్వపర్వతకులమేలుచక్రవర్తి
యగుహిమాచలకులరత్నమీవుయెచట
యెల్లపుడుదాల్చుపులితోలువల్లకాటి
యందువసియించుభవుడేడనబలసెపుమ.

అదియునుంగాక

ఉ. ఎన్నఁడుపన్నగంబనగనేమొయెరుంగవునీవువానినిన్
పన్నగపెంకిలాడిననుబట్టవలెన్ జెయివానిచేతినిన్
పన్నగమెక్కటున్నదదిపాపపుజంతువుయేమిసేయునో
ఎన్నగబాలవీవపుడుయెట్లుచరింతువుజెప్పుమియ్యెడన్.

పార్వ—(చెవులుమూసికొని తనలో)అక్కటా యీమునిప్రవ రుడు కర్ణకఠోరవాక్యములచే యీపరమేశ్వరుని నిందించి

నామనస్సునెంతయు నొవ్వజేయుచున్నాడు. (అప్రకాశముగా శంకరునితో) అవియన్నియు మీ కేల మీతలంపున మీ రుజరింపరాదా.

శంక——సుందరీ నీవీవిధమున మనసునందునుదృఢపరచుకొనిన పక్షమున

తే గీ. ఇంకసరసిజనేత్రయీయిందుధరుని
వరునిగానీవుబడయంగవచ్చుజుమ్మి
శత్రులైనట్టిరాహువువక్త్రమున
జొరబడాచంద్రరేఖనుజూచురీతి.

పార్వ——(ముఖవైవర్ణ్యమునిరూపించి)

తే.గీ. ఆదిపూరుషుఁడంచునిత్యయువయంచు
నెవనిప్రాముఁక్కలన్నియు నెరుకసేయు
నామహాత్మునినిందనమాచరించు
నీదునాలుకవ్రక్కలైపోదదేమి.

(అనిసఖులతో)

సఖులారా మహాపురుషనిందఁజేయువారికన్న వినినవారికె క్కుడుదోసంబుగల్గును ఇతడుబ్రాహ్మడు చేయునదినిరంకుశ ముగుమహాపురుషనింద కావునమనమిచ్చోటుబాసి వేరొక తావునకుఁ బోదమురండు (అనిసఖులతో మరయొకచోటికి బోవనభినయించుచున్నది)

శంక——(నిజరూపమునుదాల్చి)

తే.గీ. సఖియనీదగు సౌఖ్యంబు సరసముగన
భాగ్యపురుషుఁడు దానెటుబడయనేర్చు
నీకు జేనోడు నెరపెడి నేర్పుగల్గు
దాసజనునై తినూవెనీతపము మెచ్చి.

(అని పార్వతి చేయిపట్టుకొనుచున్నాడు)

జయ—పుణ్యవశమున పరమేశ్వరుఁడు సన్నిహితుడయ్యె నిది మాకత్యానంద మత్యానందము.

విజయ—(దోసిలియొగ్గి) మహాత్మా సకలాచలకుల చక్రవర్తియు నీమెతండ్రియునగు హిమవానుని గృహంబున జరుగు వివాహకార్యము నకరుదెంచి యీమెనుగ్రహింపవలయునని మేము వేడుకొనుచున్నారము మాముద్దుసెల్లింపవలయును

శంక—(వినుగుతో తనలో) ఇంక నే నెట్లు మొసలగలను (ప్రకాశముగా) మంచిదిలోకాచారమును దాటకూడదుగదా.

విజయ—అయిదుదినములలో వివాహమెట్లగునో అట్లుజాగ్రత పెట్టుడు

శంక—అయిదుదినములలో అనుము అదియుక్తమే

తే.గీ ఉవిద నెడబాసియుంటలోనొక్కక్షణమె
యగుచునున్న దికల్పసహస్రకోటి
కొన్ని నాళ్ళలోజరుగంగనున్న దీని
నెట్లుసహియింపనో పునాహృదయముకట.

విజయ—వివాహ మంగళవస్తుసంపాదనమునకు బోవనభిలషిం

చుచున్నారము.

శంకర — మంచిది అటులనే చేయుడు మేమును పరిణయకార్యమునకు వసిష్ఠాదిసప్తరుషుల నంపఁబ్రయత్నించెదము.

(అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

(అందరును నిష్క్రమించుచున్నారు)

ఇది చతుర్థాంకము.

శ్రీరస్తు.

మహీధరాత్మజా పరిణయము

పంచమాంకము.

ఓషధీప్రస్థపురము.

(అంతటశిలాధరుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

శిలా—(తనలో) శిలాధరా భగవంతుండగు కాలకంధరుని చే నంపబడి అరుంధతీ సమేతులై వసిష్ఠాదిసప్తఋషులు నిన్న టిదినంబే వచ్చిలబ్ధవరమైన వత్సకీదినము వివాహమంగళ యోగ్యమని నిర్ణయించిరి అందుచేతనీవు పురమలంకరింపజే యుమని స్వామియగు హిమవానునిచే నాజ్ఞాపింపబడితినిగ దా అందుచేతస్వామి నియోగము నెరవేర్చుదను (అనిముం దుకునడచి చేయెత్తి) ఓపౌరులారా.

చం. అరుణరసాలపల్లవములందమెలర్పగ ద్వారశాఖల
న్వికివిగగట్టరేగగనవీధిసిమించెడు కేతనంబులె
త్తరెగడుజల్లిపుష్పములత్రచ్చరెగంధపువీధులన్గిరీ
శ్వరునితనూజకిత్తరివివాహమహోత్సవమయ్యెడుఁదగఁ.

(అనిఆకసమువంకజూచి); ఆ ఏమనుచున్నారు మీరుచెప్ప కపూర్వమే నగరమంతయు మాచేతద్విగుణముగా రచియిం పబడినదనియా (అనిపురమంతటన్గలయజూచి) అదిగోపుర

మంతయు పౌరులచేత మాయాజ్ఞకుబూర్వమే నినుమడిగ రచియింపబడినదని అందుచేత నీపురాలంకారమును స్వామికి విన్నవింపబోయెదను (అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

(అంతట హిమవంతుడు వివాహమంటపమున ప్రవేశించుచున్నాడు)

హిమ—ఉ. ఆగసినాడ నారదునియప్పటిసూచన నేడుశూలినా
కూరిమియల్లుడౌటను నెకోరితి నెమ్మనమందు ప్రేమనే
కోరినయట్లెనాకిపుడు ఘోరతపంబొనరింపగౌరిచే
కూరెను నంతరాయములుకూడగతించె నదృష్టవంతుడన్.

(అంతటశిలాధరుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

శిలా—(దగ్గరకునచ్చి) స్వామికిజయమగుగాక

హిమ—శిలాధరా పురమలంకరింప జేసితివా

శిలా—ఈయుత్సవము స్వకీయమని ప్రత్యేకముగా పౌరులెంచుకొనుచుండ పురాలంకారమెట్లుతక్కువగును మనయాజ్ఞకుపూర్వమే పౌరులచేత నినుమడిగా జేయబడినది.

హిమ—శిలాధరా పార్వతీపరిణయమును జూచుటకై సర్వపర్వతకులం బేతెంచినదా.

శిలా—దేవా కైలాసగిరితక్క సకలాచల కులంబునువచ్చినది

హిమ—కైలాసగిరి రాకయుండుటకుకతంబెయ్యది

శిలా—అతడు పెండ్లికొమరునివైపున కావున వారితోవచ్చుచున్నాడు.

హిమ—వధూగణముతో గూడ విశ్వావసు ప్రభృతులగు గంధర్వులును అమరులతో గూడ నచ్చరలును విచ్చేసిరా

శిలా—అందరువచ్చియున్నారు.

హిమ—అటులైన నీవంతిపురమునకేగి వచ్చినయచ్చరులచేత వత్సయగు పార్వతికి దగ్గరనుండి నలంకరింపజేయుమనియు ఆయలంకారప్రకారము మరలరుదెంచి నాకుంజెప్పుమని కులవృద్ధయగు కౌశికతో జెప్పుము మఱియు గౌరీకల్యాణముదర్శించవచ్చిన వారందరికిని పెండ్లికొమారునితోవచ్చినవారికిని మనవైపునవచ్చినవారికిని సత్కారమొనరించుటకు సకలలోకవస్తు సంభారములను సిద్ధము చేయించవలయునని మంత్రియగు జయశీలునితో జెప్పుము

శిలా—చిత్తము (అనినిష్క్రమించుచున్నాడు)

(అంతటనారదుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

నారద—చం. వెనుకొకసారినేను దలపెట్టిననిర్జరకార్యమిప్పుడే
ఘనతరయంతరాయములగాసియొనర్చివిచిత్రవైఖరి
న్దనరెఫలింపసిద్ధము ఘతద్దయుభూధరరాట్కుమారితా
నొనరగనెండవానలకునోర్చిచి జేయతపంబు నెంతయున్.

(అనికొంచెము ముందుకునడచి) అదుగో హిమవంతుడు వివాహమంటపమున గూర్చున్నాడు అతనిసమీపించెదను (అనిహిమవంతుని సమీపించుచున్నాడు)

హిమ—(నారదునిచూచి లేచి) నారదమునీంద్రా అభివాదనమొనరించుచున్నవాడ.

నార--గిరీంద్రాసీకు స్వాగతము మహేశ్వరుని యల్లునిగాబడసి తివా

హిమ--మహాత్మా యిదితమరు నాటిన బీజమునకు ఫలమే (అనిపీఠ మునుజూపి) యిందువసింపుడు.

నార--మంచిది (అనిఅట్లు చేయుచున్నాడు)

(అంతట కౌశికి ప్రవేశించి కూర్చొనుచున్నది)

హిమ--అమ్మా వత్సయలంకరింపబడిన దా

కౌశి--వినుము

చం. పరిమళయుక్తమైతనరు భాసుర తైలముదెచ్చి ప్రేమన
చ్చరలునసంబరాళులయు సన్నుతిగాంచినయట్టివస్త్రమిం
పలరగగట్టుకొన్న నలినాక్షి శరీరమునందుజాలరా
చిరిదగనిండు వేడుకవిచిత్రముగాగ మహీధ్రరేశ్వరా.

హిమ--తరువాత తరువాత

కౌశి-- తే.గీ. రతనగద్దియుమీాదనురమణినునిచి
మిన్నువాక జలముల చేమించుబోండ్లు
మంగళస్నాతజేసిరిమాన్యచరిత
దుములమైశుభశంఖనాదము చెలఁగా.

హిమ--తరువాత తరువాత

కౌశి--ఉ. చారునిమజ్జనంబున నెస్వచ్ఛతబొందినయాశుభాంగిక
ర్పూరపరాగ పాండురత బొల్చెడుదువ్వలువల్ ధరించిమై

నీరద రాజిచేగడువిసి స్థలమైదనరారునింగియా
శారదశర్వరీరమణచంద్రికలన్ ధరియించుకైవడిన్.

హిమ--తరువాత తరువాత

కౌశి-- తే.గీ రమణిపదపంకజంబులలక్కయనెడు
లేతనీరెండప్రాతదలిర్చుచుండె
నీలమణినూపురంబులనెపముచేత
గ్రమ్ముకొనెనందుఝుమ్మని భ్రమరపంక్తి.

హిమ--తరువాత తరువాత

కౌశి-- తే.గీ. అమలరతనాలకటిసూత్రమంబుజాక్షి
ఘనతరనితంబసీమనుగట్టబడియె
వేల్పుటేటిలో సైకతవేదియందు
దీరిదనరారుసారసబారువోలె.

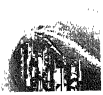
హిమ--తరువాత తరువాత

కౌశి-- తే.గీ. చందనముచేతనలరారుచెలికుచముల
సఖియలందరునక్షత్రసరముఁగట్టి
రంతసింధూరరజముచేనరుణమైన
మదకరేణువుకుంభంబునందువోలె.

హిమ--తరువాత తరువాత

కౌశి--అయ్యో

తే.గీ. మిగులసొంపగురతనాలనగలవాన
మగుచునలరారుచున్న యామగువవీను

పుష్పరత్నసంతతిచేతబొలుపువిరాజు
శంఖనిధినించుకేనియుసరకుగొనదు.

హిమ--తరువాత తరువాత

కాశి-- తే.గీ. వనజదళనేత్రకర్ణపార్శ్వములయందు
మంచిముత్యాలకమ్మలమర్పబడియె
విమలముఖజలజంబుసేవింపవచ్చు
చంద్రమండలద్వితయంబుచందమునను.

హిమ--తరువాత తరువాత

కాశి--తోయజలజాక్షిసోగకందోయికపుడు
అంజనముదిద్దియొక్కింతనతివయాస్య
మందుపరిమళయుక్తమైయలరుచున్న
దివ్యకస్తూరితిలకంబుదిద్దిరనఘా.

హిమ--తరువాత తరువాత

కాశి-- తే.గీ. మడములనునంటుచున్నట్టిమగువకురులు
మృదులమందారకుసుమగర్భితమనోజ్ఞ
వేణికాబంధముగజుట్టిపెద్దప్రొద్దు
కన్నుమూయకగాంచిరికాంతలెల్ల

హిమ--తరువాత తరువాత

కాశి-- తే.గీ. భూషణములంగములకునుమెరుపుదెచ్చు
ననుటలోకప్రవాదమేయగునుగాని

అరసిచూడంగ పూబోడియంగకము లె
మేనితో డవ్వులకొక యింత మెరుపుదెచ్చె.

హిమ--ఇట్లయినవత్స మీసాన్నిధ్యవిశేషంబుననె అంత లెస్స
గానలంకరింపబడినది.

(తెరలో)

మ. విలురక్ మందరకందరాహతివలద్విస్తారదుగ్ధాబ్ధిగ
ర్భలసద్వీచిపరంపరార్భటులకున్నైవ్వతండికంబై రొద
న్గలశైలేంద్రగుహాల్ప్రతిధ్వనులసంక్షోభంబునొందంగని
శ్చలనాదంబయిమ్రోగునొక్కసురనిస్సాణంబుసాటోపమై.

(అందరుతొందరతో నాలకించుచున్నారు)

(మరల తెరలో)

మ. చనుమాపార్శ్వమునన్ సురేంద్రజలజాక్షాత్తోడరాజెప్పుస్వ
స్తినిపద్మాసనరుద్రరుక్కులుబుషుల్దివ్యంబుగావల్కరే
చనుడీరుద్రగణంబుమున్దిశనునుత్సాహంబునన్వేగనో
యనిలాపీవుముచారుమారుతముయాహ్లాదాంతరంగుండవై.

హిమ--మహతీవల్లభా దేవతల కోలాహలమువలె వినబడుచు
న్న యిదియేమి

నార--గిరీంద్రా యింద్రాది బృందారక వందిత పదారవిందుం
డై శుభవివాహవేషముధరించి నీయల్లుండైన చంద్రశేఖ
రుండితేవచ్చుచున్నాడు యీమహాధ్వని యాతనిముందున
డచుచున్న నందీశ్వరుని ప్రోత్సాహరణధ్వని కావున నీవ
ర్ఘ్యపాణివై యామహామహు నెదుర్కొనుము.

(అంతట వివాహవేషముధరించి శంకరుడును దేవసంఘము
ను ప్రవేశించుచున్నారు)

శంక--(విష్ణుతో) మాధవా ఈయోషధీప్రస్థపుర మమరావ
తికన్న మిన్నయై ప్రకాశించుచున్నది.

విష్ణు--మహేంద్రునికన్న గిరీంద్రుడు తక్కువవాడాయేమి

హిమ--(అర్ఘ్యపాణియై శంకరుని సమీపించుచున్నాడు)

శంక--(చూచి) వసుంధరాధరేంద్రుండర్ఘ్యపాణియై నన్నెదు
ర్కొనుచున్నాడు కావునవాహనముదిగి పోయెదను (అని
అట్లుచేయుచున్నాడు)

హిమ--(తనలో)

తే.గీ. ఈశ్వరాహ్వయమును దాను నెల్లయెడల
నెవడుధరియించియుండెనాయిందుధరుని
నల్లునిగబొందనిప్పుడీయవనిలోన
నెన్ని జేసితోమున్నె నుపున్నెములును.

(అనిసమీపించుచున్నాడు)

శంక-- (చూచితనలో)

తే.గీ. అతిభరంబైనచరణవిన్యాసమునను
క్షితినినిమ్నోన్నతనిబతజేసివినయ
సరణిదనవారలకు నేర్పుకరణినదిగొ
నన్నెదుర్కొనుచున్నాడునగవిభుండు.

(అనిహిమవంతునకు ఎదురుగావచ్చుచున్నాడు)

హిమ--(శంకరునకు అర్ఘ్యమునిచ్చుచున్నాడు)

శంక--(సుప్రమాణముగా నందుకొనుచున్నాడు)

హిమ--(సిగ్గుతోతలవంచుకొనుచున్నాడు)

(అల్లునిముందుంచుకొని హరి విరించి ప్రముఖులు నడచుచున్నారు)

బృహ--హిమవానుడా వివాహమంటపమెక్కడ)

హిమ--ఆచార్యా ఇక్కడిక్కడ (అనిపీఠమునుజూపును)

(అందరునుబోవుచున్నారు)

బృహ--గిరీంద్రా సుముహూర్తము సమీపించినది అందుచేత పెండ్లికూతునుదోడ్కొనిరమ్ము.

హిమ--(తెరవంకచూచి) అమ్మా ఇటు ఇటు

(అంతట జయావిజయలతో పార్వతిప్రవేశించును)

పార్వ--(తనలో) నేడేకదా నామనోరథకల్పవృక్షముఫలించును

జయ--(నవ్వుచు) చెలీపార్వతీ యింతవరకేమేము నీచెలికత్తెలముగుట.

పార్వ--(అసూయతో) ఓసీవిజయా ఇదియేమనుచున్నదే

విజ--సఖీపార్వతీ ఈపెసరసాలాప కుశలత్వము చూపుచున్నది (అనియిరువురును పార్వతితో శంకరునిసమీపించుచున్నారు)

బ్రహ్మ--(విష్ణుతో) మహాత్మా దేవతలందరు భూతగణములతో సముచితాసనంబులందు గూర్చుందురుగాక.

(అందరు అట్లు చేయుచున్నారు)

హిమ—నూతనముగ వచ్చిన సర్వపర్వతకులము కైలాసముతో నెడమప్రక్క గూరుచుచుండుడు (కులపర్వతములట్లు చేయుచున్నవి)

బృహ—శంకరా పెండ్లికూతునితో నీవీ వేదికమీద దూరుపు మొగముగా గూరుచుండుము.

శంక—(అట్లు చేయుచున్నాడు)

బృహ—(అగ్నిని ప్రజ్వలింపజేసి) శంకరా నీచేతితో పార్వతి హస్తముబట్టుకొనుము.

శంక—(అట్లు చేయుచున్నాడు)

పార్వ—(పులకోద్భేదము నభినయించుచున్నది)

బృహ—వధూవరులగ్ని హోత్రునకు ప్రదక్షిణమొనర్తురు గాక.

(ఇద్దరు అట్లు చేయుచున్నారు)

బృహ—(పార్వతి చేతితో లాజహోమము చేయించుచున్నాడు)

పార్వ—(పొగగమ్ముటచే శ్రమనభినయించుచున్నది)

బృహ—శంకరా పార్వతిపాదపద్మమును చేతులతో సన్నికంటిమీద నుంచుము)

శంక—(చిరునగవు మొగముతో నూరకొనుచున్నాడు)

కులగిరులు—(సంభ్రమముతో) మహాత్మా ప్రమాణభూతుడగు పురోహితు డాజ్ఞాపించినట్లు చేయవలెను.

భూతగణము—(సంరంభముతో) కులగిరులారా త్రిలోకనియంతయగు భగవంతుడునీలలోహితుడెట్లాజ్ఞాపింప బడుచున్నాడు

బ్రహ్మ—(నవ్వుచు నుభయులను వారించి) సర్వజననియామకము స్వతఃప్రమాణభూతమునగు వేదమేయిట్లువిధించుచున్నది కావుననట్లుచేయుము.

శంకర—(ముడుచుకొన్నహస్తములతో పార్వతిపాదపద్మమును సన్నికంటిపైమోపుచున్నాడు)

బ్రహ్మ—(మంత్రమును చెప్పుచు పార్వతివంకజూచి మోహితుడై మంత్రముజెప్పుటమాని తనలో)

ఆహాయేమి యీమెరూపురేఖావిలాసము

చం. తమలపుటాకుసోరు వనితామణిమెత్తనిమేనుతీరునే
త్రములుమెరుంగుడాలు వెలిదమ్ములనేలగజాలుయింద్రనీ
లములుశిరోజముల్కరతలంబుగులాబిసుమంబుమేలుమే
ల్రమణిమనోహరావయవరమ్యతనెన్నతరంబెయేరికిన్.

అనిప్రకాశముగా తప్పులతో మంత్రమునుజదువుచు మోహముచే పార్వతినిచూచుచున్నాడు

శంకర—(తనలో) ఏమిభగవంతుడగు పద్మసంభవుడే మంత్రమునుతప్పులుగా చెప్పుచున్నాడు అని (బ్రహ్మనుసూచితలపంకించి) యిదియేకారణము చీ మత్తచిత్తా (అనిబ్రహ్మ పార్వతిని జూచుచున్న మధ్యశిరమును చేతితో ఖండించుచుచున్నాడు)

బ్రహ్మ—(మిగిలిన శిరములపై చేతులువైచుకొని) హా పరమేశ్వరా యాదీనుడొనరించు అపరాధమును క్షమింపదయ లేకపోయెనా అకటా నాకీకోరిక యేలకలుగవలె యిట్లీశిరంబేల కోల్పోవలెను. యిదంతయునే జేసుకొన్న పురాకృతఫలము అనుభవింపక నెట్లుపోవును (అనిదుఃఖించుచున్నాడు)

విష్ణు—(బ్రహ్మనుజూచి) ఓయీ అంబుజసంభవా ఊరడిల్లుము పురాకృత కర్మఫలమనుభవింప నేరికిని దప్పదు గావున చింతనొందక కానున్న పనికానిమ్ము

బ్రహ్మ—(ఊరడిల్లి విధివిశేషమును సమాప్తి నొందించుచున్నాడు)

బృహ—వధూవరులు పురోహితుడగు బ్రహ్మకు నమస్కరింతురుగాక

(వధూవరులట్లు చేయుచున్నారు)

బ్రహ్మ—(చేయెత్తి)

తే. గీ. అఖిలజగములతలిదండ్రులైనమీకు
నెగడుతననన్యసులభమహానిందు ప్రేమ
భువనజాలార్తిహరమూర్తిబొడముగాత
తారకాంతకుడైనట్టితనయుడొకడు.

(అనిదీవించుచున్నాడు)

వృద్ధస్త్రీలు—(ప్రవేశించి)

తే. గీ. ఒండొరులకుదుల్యసురూపయుతులరగుచు
అతులబద్ధానురాగులై నట్టిమీకు
వెన్నెలకుచందమామకు వెలయురీతి
యిట్టిదనరానియొకప్రేమబుట్టుగాత.

(అనిఆర్ద్రాక్షతలు చల్లుచున్నారు)

(అంతటరతిప్రవేశించుచున్నది)

రతి—(లేచిదోసిలియొగ్గి) ఉత్సాహము.
ప్రాకటాహిభూష ఘోరపాపవార్ధిశోషల
క్ష్మీకళత్రమిత్రవాతమిత్రనేత్రయంధకా
ఖ్యాకదేవతాహితాంధకారమిత్రసంతత
శ్రీకరానవీనచంద్రశేఖరాకృపాకరా॥

నాకవసపూజితాసినాకపాణిశర్వచా
మీకరాచలంబకాసచారుసోమశేఖరా
లోకపాలకాకపర్దిలోకిలోచనప్రభా
శ్రీకరానవీనచంద్రశేఖరాకృపాకరా॥

భీకరేభదైత్యనాశభీమవామదేవమం
దాకినీభుజంగదేవతాతరుప్రభాంగని
ర్వ్యాకులాంతరంగదుష్కృతాళిభంగసంతత
శ్రీకరానవీనచంద్రశేఖరాకృపాకరా॥

శోకదంభవాతదండశోకశిక్షితాసురా
నీకపాకశాసనాదినిర్జరార్చితాంఘ్రిపా

శ్రీకభక్తలోకపాలలేఖధారుణీరుహా
శ్రీకరానవీనచంద్రశేఖరాకృపాకరా॥

ఏకరూపమై ప్రపంచమెల్లనీవయయ్యుభ
ద్రైకశీలతన్వాశింతువీవునిర్మలాత్మకా
లోకనాథనీకృపావిలోకనంబుజూపును
శ్రీకరానవీనచంద్రశేఖరాకృపాకరా॥

శంక—ఓపతివ్రతాశిరోమణీ నీప్రార్థనమెంతయు నాయంతరంగమున సంతసముజేసెను కావున

కం. ఏమిటికై ప్రార్థించెద
వేమిటినీకామితంబు నెరిగింపుమునీ
కామోదముననోసంగెద
నామాటనిజమ్ముగాగనమ్ముముమదినిన్.

రతి—దేవకార్యమునిమిత్తమపరాధ మొనర్చిన మన్మనోహరుని మరలసజీవునిగాను తమచరణారవింద సేవకునిగను నను గ్రహింపకోరుచున్నదానను

శంక—నీయభీష్టమెట్లోఅట్లేయగును

రతి—(సంతోషముతో) నేడుగదా నామనోహరుండు సజీవుండయినది అందుచేత నేనిప్పుడే పోయి నాకాంతుని గలసికొనియెదను (అనినిష్క్రమించుచున్నది)

హిమ—

శా. శ్రీకళ్యాణగుణాకరుండుతనుజన్నేపట్టెవిశ్వాత్ముఁడా
శ్రీకంఠుండుమదీయపూర్వసుకృతోత్సేకమ్మునన్బండెడు
న్నాకశ్రేణిమనోరథంబులుస్ఫురన్నవ్యాకృతిన్దాల్చుచు
న్లోకానందకరుండుమన్మథుడుసల్పున్వేండిగన్పండువున్.

శంక — ఇంకనునీకేమికావలయును

హిమ — అఖిలాభీష్టములు నేకూరినవారికిం కేమి గోరిక యుండు
ను అయిననుయిట్లగుంగాక

(భరతవాక్యము)

చ. సురపతికోర్కెలెల్లపుడుసొంపగుగాతబుధేంద్రులందరు
న్థిరముయశస్కులైధరణిగ్రాలుతవర్షముకుంభవృష్టిగా
కురియగసస్యగర్భమయికుంభినియొప్పుత రాచకన్యల
న్వరులతోఁగూర్చికాలమునవారునుసాంద్రయశమ్మునొందు [తన్

శంక — తథాస్తు తథాస్తు

(అందరునునిష్క్రమించుచున్నారు)

సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

LATCHMI NARASIMHA SARASAMU.

BY

ASTAVADHANI

Puranam Ramachandra Sastri

Asthana Pandit

IN THE

SAMASTHANAM OF

M. R. Ry RAJAH VASIREDDI

Sree Chendra Mouleswara Prasaad Bahadur,

MANNAI SULTAN GARU ZAMINDAR

OF

Chintalapati Vonta Kistna District.

MADRAS

Printed at the Sreenikatanam Press

1908.

Price One Anna

శ్రీరస్తు.

శ్రీలక్ష్మీనృసింహస్వామినేనమః

లక్ష్మీనృసింహ సరసము.

ఇది

మహారాజ రాజశ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి శ్రీచంద్ర మౌళీశ్వర

ప్రసాద్ బహదర్ మన్నెసుల్తాన్ చింతలపాటివంటు

జమీందార్ సర్ దేశ్ ముఖ్ మన్నెవార్ సర్కార్

ముర్తుజాన్నగర్ వగయిరా దొరవారి సంస్థాన

పండితుఁడయిన

అష్టావధాని

పురాణం-రామచంద్రశాస్త్రిచే

రచియింపఁబడి

చెన్నపురి:

శ్రీనికేతన ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

1908

వెల 1 అణా.

పీఠిక.

అయ్యా,

నేనీ గ్రంథమును శ్రీలక్ష్మీనృసింహస్వామివారియందుగల భక్తిచే రచియించి శ్రీస్వామివారికి సమర్పించితిని యిందు లక్ష్మియు నృసింహమూర్తియు సరసమాడుకొనినట్లు వ్రాయఁబడినందున లక్ష్మీనృసింహాసరససమని పేరిడితిని యిందుగల గుణదోషముల నెరింగి దెలుపుటకుఁ బండితులఁ బ్రార్థించుచున్నవాఁడ.

విధేయుఁడు,

పురాణం - రామచంద్రశాస్త్రి.

శ్రీరస్తు.

శ్రీలక్ష్మీనృసింహస్వామి నేనమః.

లక్ష్మీనృసింహ సరసము.

శా॥ శ్రీలక్ష్మీయుదయించెఁ బ్రాగ్దిశిని యు + క్తీశాంశుఁడై చందురుం
డాళీసంఘము నిద్రఁజెందెఁగలపం + బామోదమున్ జేయునీ
పూలే మేల్కొనియుంటినీవునటులే + ప్రొద్దయ్యెనింకేమియీ
కాలంబందునఁజేయునానో తెలియం + గాఁజూచి వాక్రుచ్చుమా.

మ॥ ఇది యీలాగనిమీకుఁ జెప్పఁగలనా + యేనెంత శ్రీనారసిం
హదయాసాగర నీదుపుత్త్రిఁడగునీ + యబ్జాశుగుండి త్రతిన్
నిదురంజెందఁడుముద్దులన్ దనువునా + నింగూడి యోచించి సౌ
ఖ్యదతన్ జెంగట సేవసింపఁగనువాఁ + డాశించినట్లాడుమా.

శా॥ నాతీక్షీరసరిత్పతీంద్రతనయా + నాముద్దుబిడ్డండునా
చేతోజాతునితోఁడఁగూడి కిరణ + శ్రేణింబురింగొల్పియీ
నీతోఁబుట్టువు చందురుండుజగమున్ + జీకాకునొందించువాఁ
డీతీజాతనితోఁడఁబుట్టువగునీ + వేమింక నర్జేసెనో. 3.

చం॥ జగములనెల్లమోహమును + సంభ్రమములోఁ బడవైచియుంచున
వ్వగలుగు నీదు సామప్పృత + పూరచుబింఁచెడినీదుమాటనర్
మిగులగరంచె నాతనువు + నీకిదె కానుకగ దాననిచ్చితిన్
దగునువిఁకేమిచేసిన ని + తంబినికింతయొ శక్తిమాధవా. 4.

చం॥ పలుకులనొక్కయర్థమును + భావమునందుమఱొక్కయర్థమున్
నిలిపి వచింపఁగాఁదనరు + నేర్పును గల్గి చరించువారు కాం
తలు హరినంతవానినయి + నన్ దమచెయ్వుల మోసఁబుచ్చఁగాఁ
గలుగుదురోటు వారితమ + కంబుల గుట్టెరుఁగంగ సాధ్యమే. 5.

చం॥ వనితల నమ్మరాదనుచుఁ + బల్కిరద్దియథార్థమంచు నె
మ్మనమున విశ్వసింపఁదగు + మాటయె కాదననమ్ము వారె మో
హినియసురాధినాథులన + హీనపరాక్రములన్ గరంచి వం
చననొనరించు టీరెఱుఁగ + సారసపత్ర విశాలలోచనా. 6.

ఉ॥ కౌటుకరేకఁదిద్దికొన + గన్నులవ్రటువ గుబ్బదోయిపై
పైటనొయారముల్ గులుక + వైచిభుజింబడి జీఱుకోడఁగా
నీటుగఁ గుచ్చిళుల్ నిలిపి + నిల్చితి ముంగల మోహినీమరిం
కేటికి కాలమున్ గడిపె + దిచ్చలదీర్చెదొ మోసగించెదో. 7.

మ॥ జగముల్ మూఁడిటియందునన్ జెలఁగిస్వాం + చచ్ఛక్తిచే మాయఁబు
చ్చిగుణోపేతులఁజేసి మానుషులవం + చింపంగనా నిన్ను నే
వగవంచింపఁదలంతువీడెములిడన్ + వాంఛల్ మదిన్గల్గెఁబ్రే
మగతిన్ జేకొని యారగింపుమిదుగో + మద్బిందిరావల్లభా 8.

తే-గీ॥ ఒక్కచే శంఖమమరు వే + ఱొక్కచేయిఁ
జక్రమంబుజ మపరహ + స్తంబునందు
గిరులవహియించు నేర్పున + వరలునొకటి
గానవిడెమిష్టుదనుపుము + గలదు ప్రేమ. 9.

చం॥ పదియును నాల్గులోకముల + వానియధీశులసాగరాళితో
నుదరమునందునింపిఁబు + ధోత్తములెన్నఁగఁబ్రాఁతపల్కులన్

దుదివిహరించునిక దనుపఁ + దొయ్యలి నే నెటులో క్షురాలము
ద్విదిగొని వేలాసంగినటు + లెంతయుఁ బ్రీతివహింపుమాధవా 10.

క0॥ తమలము నేడే మొ యొకవి
ధమగురుచిక దెచ్చి పెట్టెఁ + దరుణీయే మే
మిమరిఁగ లిపితివో దాని ని
జము నెఱిఁగింపుము మనంబు + సంశయ మెడలన్. 11.

శా॥ ఏమీ మందులమారినా యెఱిగినీ + విశ్లేల సందేహమో
స్వామీ చెందితి దుష్టచిత్తయయి యే + వామాక్షి బోధించెనో
నీమీదన్ మనస్సెల్లనిల్పి సతమున్ + నేనుండ నేరోబలెన్
మోమాటంబొక యింతలేక యనెదే + ముంచెంచవే మాధవా.

తే-గీ॥ అబలయనరాని మాటనే + నంటినో కొఁ-
యింతలోనింతకినక్రొవ + హింప నేల
గాకతాళంబు వేయఁగాఁ + గలరు సతులు
వసుధనొక చేతనొకటన + భంబువట్టి. 13.

సీ॥ ఒకరిబిడ్డల పురిం + కొకరికిఁ బసినాఁడె
తెంపువహించి మా + ర్పింపలేదు
ప్రదమి ఱేఁడుల నెల్ల + మోసఁబుచ్చఁగ నెంచి
మారురూపుల నూని + మసలలేదు
వేల్పులఁగొలుచుట + వెఱ్ఱితనంబంచు
యుక్తుల వెదఁజల్లి + యుడుపలేదు
కనికర మంతరం + గమునం దొకింతక
లేక నారుల విద + ళింపలేదు. 14.

తే॥ గీ॥ కొంచియుంటివో యేమేమి + కఠినమయిన
పనుల నాయందు సామాన్య + భామినులను
గల్పినీకిటుఁ జాల్కొన + గావచింపఁ
జెల్లెనమ్మక చెల్లల + క్ష్మీనృసింహ 15.

శా॥ ఇప్పాటన్ దగవంచుఁ బల్కెదవు నీ + కేచెల్లెనీ వార్తలన్
జెప్పంబూనినఁ గల్పముల్ గడిచెడున్ + సింగారమోకీవిరో
మెప్పానిశ్చలమో మరేమికలదో + మీవారికిన్ నీకునున్
దప్పుల్ సేసితొ లేదొ పస్నివగుటన్ + సైరింపఁ గాఁ జెల్లెఁ బో॥ 16

సీ॥ తగుచెలంతుకవు నీ + దగుచెల్వ మెన్నఁగా
వలనానె యునినాఁడు + పలుక నోకొ-
తరుణిరో నినువీడి + తాళలేననితమ
కించిపక్షమున నె + క్కించుకొనవె
యొకకాలమున మద్వి + యోగముసందిచె
ట్టుల వేఁచవే నన్నుఁ + దెలియఁ గోరి
కినియుక కూర్చిన + యినని నన్ను నేలుడు
ననవె యానాఁడల్ల + పనికి వేడి. 17.

తే॥ గీ॥ యట్టిగుణశాలివీవిప్డు + పట్టిదమగు
పల్కు నేట్లాడితో నాఁటి + వాఁడవీవు
కావొ క్షమలేదొ యింకొక + కాంత యందుఁ
జిత్తముండెనో తెల్పుల + క్ష్మీనృసింహ. 18.

కం॥ పురుషుల మన మెరుగఁగడు
స్థిరమా యువతీమనంబు + ధాతకునయినన్
దరమా తెలియఁ బదంబుల
ధరపై నటునీట నగునె + తరుణీ తెలియన్. 19.

తే॥ గీ॥ స్వచ్ఛమైనట్టికులమున + జన్మమంది
పాలవెల్లికిఁబట్టైన + పట్టినీవు
కరముఁజెన్నొందునన్ను నీ + కెఱుఁగరాదె
నవ్యసరసిజనేత్ర శ్రీ + నారసింహ. 20.

సీ॥ పొంగు గలిగి యట్టి + బొబ్బలనిడు భయం
కరరూపుఁడై నిన్నుఁ + గన్నతండ్రి
యొల్లనుఁ జెఱచుచు + నుండఁ నీతల్లికి
నిచ్చోపసరణంబు + నిత్యవృత్తి
గురునకు నామంబుఁ + గూర్చునీయన్నచేఁ
బధికసంతతి బాధ + వఱుపఁబడెడు
నొకరికిమదవృద్ధి + నొసఁగుని న్జనులెల్లఁ
జంచలవని కడుఁ + జాటుచుంద్రు 21.

తే॥ గీ॥ మూఁడుజగములవారుమి + మ్ములనుమమ్ము
నెఱిగియుండురు వర్ణింప + నేలపుగున
మిన్న వినుమ మ్మపుట్టిల్లు + మేనమామ
యొద్దఁబొఁగడెడు నట్టుల + నుర్విలోన. 22.

మ॥ వనజాక్షా విను నీకు మామశయనా + వాసంబుమాతండ్రిలో
చనమున్ మానసమై వెలుంగఁగనవే + చర్చింపమాయన్ననీ
తనయారత్నము బిడ్డనిచ్చినది యా + ధాతాంగి మాతల్లినే
వనితన్ దాసినిపీయనీకుఁబరులా + వర్జింప దూషింపఁగన్. 23.

ఆ॥ వె॥ మన్మనోపహారి + మదిలోనఁగినియుకు
మమతదీర్పవేగ + మాటపరుస
వచ్చినట్టివానిఁ + బంతంబువహియించి
అలన గూర్చికొని త + లఁపున నిడకు. 24.

ఉ॥ జీవితనాథ నీవలుకఁ + జెందిననాయుసురెట్లునిల్చునీ
సేవకురాలఁ జిత్తజుఁడు + చిత్తముఁగొందల మందఁజేసెడున్
మోవినియానుదాన ముద + మున్గనఁ గౌఁగిలిఁబట్టుదానఖు
భావమునందుదాన సెల + వా రతికై నిగమాచలాలయా 25.

శా॥ నేనైనన్ దమిఁబట్టఁజాలఁగలనా + నీకంటె ముమ్ముందుగా
నానన్ మోవినిఁగన్నదోయిఁబునుకన్ + స్వాంతమ్మునన్ నిల్చిప్ర
ప్పానూనాస్త్రుఁడుదాఁదరించురతికై + యత్యంతమోయిందిరా
నానన్ జెందకునీవిరేక ముడినా + నందమ్మునన్ విచ్చెదన్ 26.

తే॥ గీ॥ సెజ్జయందముఁగోరదు + చెలువనిముదిఁ
గిన్కఁదలఁపదు వచ్చునే + గికివెఱవదు
తటినిపేచదు తుదిగాన + దెఱకగనదు
మోహమెంతటిదోకాని + పురుషసింహ. 27.

సీ॥ ముంగిరా నీకొక్క + ముక్కుసల్పెదమోవి
నానుచోఁదటుకున + సద్దువడకు
మంజలిఁజేసెద + హారమా చన్నులఁ
బట్టుచోననుఁజిక్కు + వఱుపవలదు
కాంచినీగజ్జెల + కలరవమెన్నెద
విప్పుపొక్కిలినట్టె + గప్పఁజనదు
కాశనీయందముఁ + గరమునుతించెదఁ
గూటమినిబెదరఁ + గొట్టఁబోకు. 28.

తే॥ గీ॥ మనుచునీయాభరణముల + నభినుతించి
వేడుకొంటిని నిన్నిఁక + వేడువాఁడ
చివురువిల్కానికేళి నేఁ + జేయునట్టి
తప్పులను క్షమియింపఁగాఁ + దలిరుబోఁడి. 29

తే॥ గీ॥ మహిని యఘటనా ఘటనాస + మర్ధశక్తి
గలిగి దనరిన వాని ని + న్నెలసి యడ్డ
గింప క్షమియింపగలరెని + లింపులయిన
య్యప్రమేయ చతుర్భుజ + యమలచరిత. 30.

శా॥ ఫుల్లాబ్జేక్షణ మాచితే యొకటనం + భోదాతశుభ్రాంగుడై
మెల్లన్ గప్పెగిరీంద్రయుగ్మమును సం + ప్రీతిన్ విలోకింపగా
నుల్లంబి త్తఱిఁ దత్తరంబు పడు నీ + యుక్తిన్ దొలంగించియు
త్ఫుల్లాసంబునఁ జూపుమా గిరులనీ + కొప్పింతు నా సంపదన్.

చం॥ కులిశముఁ జేతఁబట్టి గిరి + కోటినడంచు బలారివట్టిచే
తులఁబలు గాయముల్ పఱుపు + మున్ గనుఁడంచుఁ దలంచి వచ్చు నీ
మ్మెలకువముం దెగన్గొనిస + మీపమునన్ వసియించు మబ్బులో
మలగవదా గబీతివిను + మా వెలిఁ బుచ్చఁగ నాయుమాహరీ 32.

సీ॥ జననసమయమునఁ + జయ్యన వెడలితి
రమణిరో కంసకా + రాగృహంబు
కలఁచి దురాత్ముశి + క్షనొనర్చి వచ్చితి
లీలతో వెడలి కా + ళిందిమడుఁగు
నడవిలో నడుమఁ ద్రు + ణావర్తుఁ డెసఁగఁగఁ
బన్నినమాయలఁ + బడక యుంటి
చిమ్మచీకటులకు + నిమ్మగునలజాంబ
వంతునిగుహ వెలు + వడితినాఁడు. 33.

తే॥ గీ॥ కానిసీనాభికూపంబు + లోనమునుఁగు
నుల్లమునుఁదీయఁగాఁజాల + కున్నవాఁడ
యేమి కారాగృహంబొయి + దేమి మడుఁగొ
యేమి మాయయొ మరియుని + దేమి గుహయొ. 34.

ఆ॥ వె॥ నాన. నాభిబిలము + ననునీదుచిత్తము
సోరఁగదానితోఁడ + సొగసుకాఁడ
నిన్ను నామనమున + నిల్పితిఁదరియింపఁ
గోరికలు ఫలింపఁ + గూర్మిఁ బెంప. 3

కం॥ చెలి నీమానసమున న
న్నిలిపినచోదవులనున్న + నీసిబ్బెఁపుఁగు
బ్బలపైవసింపఁజేయఁగ
నలదా చెలికానిసేగి + వారింపంగన్. 36

ఉ॥ గుబ్బలులన్ వసింప గజ + కుంభములన్ న*రాజిగ్రుచ్చిత
బ్బిబ్బొనరించిముత్తెములఁ + బెల్లుగ నెల్లెడఁజల్లరాజవై
నిబ్బరపాటు లేక రమ + ణీయనృకేసరి యిట్టులాడఁగా
నబ్బురమయ్యెడుఙ్బ్రియవ + యస్యత్రయీ విపులాధరాలయా

తే-గీ॥ కలికి మాటలఁ గాలంబు + గడుపఁబోకు
చాలఁబ్రొద్దయ్యెమరుబాళిఁ + దూలినాఁడ
బ్రాపుఁజేరితి బ్రతికింప + భరమునీది
నాతెఱయొసంగిరతిఁదన్పి + వనరుహాక్షి. 38

కం॥ రమ్మా మానవసింహా
యిమ్మా పరిరంభణంబు + నిదె నాతెఱఁగై
కొమ్మా నీవి వదలెను ను
నమ్మారఁగనుక మొనఁగుమ + నన్యాజుకేళిన్. 39

సీ॥ అమృతంపురుచికన్న + యలఁతియౌ కెమ్మోవి
యాబల యింకొకసారి + యానవిమ్మ

వరుని సతతంబు దయనుబ్రో + వంగవలయుఁ
గీర్తిశుభముల నొసఁగిల + క్ష్మీనృసింహా. 49.

మ॥ ప్రమదారత్నమ భక్తియుక్తుఁడసద్వృ + గ్భావుండు వేదాంతస
క్తమనస్కుం డలరాజు నీవెరుఁగవో + కల్యాణముల్ గూర్తుస
త్త్వమునీకోరిక రామచంద్రకవికా + వ్యాసక్తసంతోషునీ
రుమహిన్ బ్రోతునువాసిరెడ్డికులచం + ద్రున్ జంద్రమౌళీశ్వరున్
50.

ఇది
పురాణనంశపయః పారావారరాకా
చంద్రోభయ భాషాప్రవీణ
రామచంద్ర ప్రణీతంబయిన
లక్ష్మీనృసింహసరసము
సమాప్తము.

ప్రకటన.

వనితావిలాసము రు 0-2-0.

ఇది యొక శృంగారగ్రంథము. పురుషుఁడొకస్త్రీనిగురించి విధముల విలపించును. యామినీపూర్ణతిలకను వీడిబిల్హణుఁడు రా వీడికృష్ణుఁడు తారనువదలి చంద్రుఁడు పరితపించినటుల వ్రాయఁ పద్యములవలె మనోహరములయిన పద్యము లిందుగలవు.

ప్రశ్నఫలపత్రిక్కిని రు 0-2-0

ఇందులో మనసునందలఁచుకొనిన ప్రశ్నలకు సరియయిన ఉ రములువచ్చును. ప్రశ్నలుచూడవలసిన రీతియుఁగలదు.

లక్ష్మీనృసింహ సరసము.

లక్ష్మియు నృసింహస్వామియు సరసమాడుకొనుట చక యుండును మనముప కొఱుదను గలుగును ముక్తినిచ్చును. 10 వారికి 2 ప్రతులుచిలము నీయఁబడును

ఇందులో నొక్కప్రతి కొనినవారికయినను 2 అణాలు పో ంపెద్దులకును పోస్టుఖర్చులు వేరుగాభరించవలెను.

కావలసి: నాకు వ్రాయవలయును

వ్రాం-రామచంద్రశాస్త్రి
ముక్తేశ్వరపురం సంస్థానము
జగ్గయ్యపేట